

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA XXXI

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA XXXI

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXXI

© 2023 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 46660

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published

in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Sistem Ofset Bas. Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Strazburg Cad. No: 31/17 Sıhhiye / ANKARA

Tel: +90 312 229 18 81 • Sertifika No: 46660

Grafik / Graphic

Sistem Ofset Bas. Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Strazburg Cad. No: 31/17 Sıhhiye / ANKARA

Tel: +90 312 229 18 81 • www.sistemofset.com.tr

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXXI

MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXXI

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCAY-UÇKAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2023

İçindekiler / Contents

Özlem Çakar-Kılıç	
Orta Porsuk Havzası'nda İlk Tunç Çağı: Sulak Peyzajların Demircihöyük Yerleşimine Olası Etkileri Üzerine Çok Yönlü Bir Değerlendirme (<i>The Early Bronze Age in the Middle Porsuk Basin: A Multiple Evaluation on the Potential Effects of Wetland Landscape on Demircihöyük</i>)	1
Sinan Paksoy – Abdulkadir Baran	
The Historical, Topographic and Architectural Definitions of “Geländemauer” City Walls in Karia (<i>Karia’da ‘Geländemauer’ Planlı Kent Surlarının Tarihi, Topoğrafik ve Mimari Tanımları</i>).....	37
Ümit Aydınoglu – Burak Belge	
Diocaesarea'nın Antik Dönem Kent Planına İlişkin Değerlendirme (<i>Evaluation of the City Plan of Diocaesarea in the Ancient Periods</i>)	61
Deniz Kaplan – Ali Ulvi – A. Yasin Yiğit	
Tarsus'un Taş Yığma Tepeleri: Kilikia'nın Tümülüsleri (<i>The Stone ‘Hills’ of Tarsus: The Tumuli of Cilicia</i>)	79
Okan Özdemir	
Rural Houses With Architectural Decoration and New Examples of Local Workshops (Bauhütte) in Tapureli (Rough Cilicia) (<i>Tapureli’de (Dağlık Kilikia) Kırsal Konutlarda Mimari Süsleme ve Yerel Süsleme Atölyelerine (Bauhütte) Yeni Örnekler</i>)	97
Hava Keskin – Nurşah Çokbankir-Şengül – Benay Özcan-Özlü	
Antalya Müzesi Aphrodite Heykelciği Işığında Aphrodite Ourania ve Tanrıçanın Kehanet İkonografisi (<i>Aphrodite Ourania and the Divination Iconography of the Goddess in the Light of the Aphrodite Statuette from the Antalya Museum</i>)	121
Şükrü Özudoğru – Düzgün Tarkan	
Kibyra Olympeion Odeionu Pulpitum Cephesi Opus Sectile Kaplaması ve Orkestra Opus Sectile Aigis / Medusa Döşemesi (<i>The Opus Sectile Wall Covering on the Facade of the Pulpitum and the Opus Sectile Aigis / Medusa on the Orchestra Floor of the Olympeion Odeion of Kibyra</i>)	143

Çilem Uygun – Bilsen Özdemir – Taner Korkut The Lamp Molds and Lamp Production of Tlos in the Roman Period (<i>Roma Dönemi'nde Tlos Kandil Kalıpları ve Kandil Üretimi</i>)	199
Gonca Cankardeş-Şenol – Ece Benli-Bağcı – Seda Deniz-Kesici Halikarnassos'tan Amphora Mühürleri-I: Türk Kuyusu Mahallesi Kazıları (<i>Amphora Stamps from Halikarnassos-I: Excavations at Türk Kuyusu Quarter</i>)....	233
Ülkü Kara British Museum'da Bulunan Bir Zeest 80 Amphorası Mühürü (<i>A Stamp on the Type of the Zeest 80 Amphora from the British Museum</i>)	271
Can Erpek Late Antique Period in Cappadocia: Şahinefendi (Sobesos) in the Light of Historical Sources and Archaeological Remains (<i>Kappadokia'da Geç Antik Dönem: Tarihi Kaynaklar ve Arkeolojik Kalıntılar Işığında Şahinefendi- Sobesos-</i>)	287
Guntram Koch – Nergis Ataç Spätantike Sarkophage in Georgien (<i>Gürcistan'da Geç Antik Lahitler</i>).....	323
Sevgi Sarıkaya The Roles of Artabazus II and his Family Members in the Persian - Macedonian Wars (<i>II. Artabazos ve Aile Fertlerinin Pers - Makedon Savaşlarındaki Rollerini</i>)	341
Murat Tozan The Kozak Plateau in Antiquity: Toponyms, Routes and Natural Resources (<i>Antikçağ'da Kozak Yaylası: Toponimler, Güzergahlar ve Doğal Kaynaklar</i>).....	381
Ömer Tatar New Remarks on Ptolemaic Bronze Coins With Trident Punchmark in the Light of New Data from Asia Minor (<i>Küçük Asya'dan Yeni Veriler Işığında Trident Punchmarklı Bronz Ptolemaios Sikkeleri Üzerine Yeni Yorumlar</i>)	401
Ebru Akdoğan-Arca – Nuray Gökalp-Özdil Bir Batı Dağlık Kilikia Kenti Iotape ve Yeni Bir Onurlandırma Yazıtı (<i>Iotape, A Western Rough Cilician City and A New Honorary Inscription</i>)	421
Eda Akyürek-Şahin Ein Verstockter Sünder in einem interessanten Fragment einer Beichtinschrift im Museum von Bursa (<i>An Obstinate Sinner – A New Fragment of a Confession-Inscription in the Bursa Museum</i>)	449

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

YAYIN İLKELERİ

Amaç

Olba süreli yayını; Anadolu, Akdeniz dünyası ve ilişkili bölgelere dair orijinal sonuçlar içeren Arkeolojik çalışmalara yer verir; ‘Eski Çağ Bilimleri’ni birbirinden ayırmadan ve bir bütün olarak benimseyerek bilim dünyasına değerli çalışmalar sunmayı amaçlar.

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır.

Yayınlanması istenilen makalelerin her yıl 31 Ağustos - 31 Ekim tarihleri arasında gönderilmiş olması gerekmektedir.

Yayın için değerlendirmeye alınacak makalelerde aşağıdaki kriterler gözetilir:

- Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ile Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi (İS 7. yüzyıla kadar) alanlarında yazılmış makaleler, yayın için değerlendirmeye alınır.
- Makaleler tanıtım veya katalog niteliklerinin ötesinde, araştırma sorusuna/ problemine dayanmalı, somut kanıtlar ve tartışmalarla desteklenen, verilerin tartışıldığı ve bağlantıların kurulduğu içeriklere sahip olmalıdır. Tartışma içermeyen ve kontekslerinden kopuk şekilde ele alınan arkeolojik malzemeler, kataloglar, buluntu raporları, derleme yazılar değerlendirmeye alınmaz.
- Olba Dergisi, Arkeoloji bilim dalını temsil eden bilimsel bir süreli yayındır. Bu sebeple, verileri farklı bilim dallarının (Harita Mühendisliği, Mimarlık, Arkeometri, Jeofizik ve Antropoloji vb.) işbirliği ile oluşturulan çalışmaların makalelerinde, arkeolojik değerlendirmenin ön planda tutulması beklenir.

Yazım Kuralları

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c- Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.

d- Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.

2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:

a) Metin içinde her cümlelerin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.

b) Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.

c) Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).

d) Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar ve makaleler için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Diğer Kısaltmalar:

age. adı geçen eser
 ay. aynı yazar
 vd. ve devamı
 yak. yaklaşık
 v.d. ve diğerleri
 y.dn. yukarı dipnot
 dn. dipnot
 a.dn. aşağı dipnot
 bk. Bakınız

4. Tüm resim, çizim, tablo ve haritalar için sadece “fig.” kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Tablo, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kullanılmamalıdır).
5. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
6. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
7. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
8. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 300 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 300 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
9. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
10. Metin, figürler ve figürlerin dizilimi (layout); ayrıca makale içinde kullanılan özel fontlar ‘zip’lenerek, We Transfer türünde bir program ile bilgisayar ortamında gönderilmelidir; çıktı olarak gönderilmesine gerek yoktur.
11. Figürlerde çözünürlük en az 300 dpi; format ise tif veya jpeg olmalıdır; bunlar Microsoft Word türünde başka bir programa gömülü olmamalıdır.
12. Dizilim (layout): Figürler ayrıca mail ekinde bir defada gelecek şekilde yani düşük çözünürlükte pdf olarak kaydedilerek dizilimi (layout) yapılmış şekilde yollanmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

PUBLISHING PRINCIPLES

Scope

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies on Prehistory, Protohistory, Classical Archaeology, Classical Philology (and ancient languages and cultures), Ancient History, Numismatics and Early Christian Archeology (up till the 7th century AD) of Asia Minor, the Mediterranean and related regions.

Articles should present new ideas and not only have catalogues or excavation reports as their contents. The articles of archaeological studies undertaken together with other disciplines such as geophysics, archaeometry, anthropology etc should give more emphasis to the archaeological part of the work as the Journal Olba is an archaeological journal.

Olba is printed once a year in May. Articles can be sent from 31 August - 31 October each year.

Submission Criteria

1. a. Articles should be written in Word programs.
b. The text should be written in ‘Times New Roman’ in 10 puntos; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos (for PC and for Macintosh).
c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continuous numbering.
d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choises (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a) One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b) The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c) The indication fig.:

* It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);

* If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).

3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books and articles)

Richter 1977, 162, fig. 217.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit. : in the work already cited

idem : an author that has just been mentioned

ff : following pages

et al. : and others

n. : footnote

see : see

infra : see below

supra : see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviation should not be used).
5. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
6. A list of figures should take part at the end of the article.

7. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
8. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 300 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 300 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be given in two languages.
9. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
10. Figures should be at least 300 dpi; tif or jpeg format are required; these should not be embedded in another program such as Microsoft Word.
11. The article, figures and their layout as well as special fonts should be sent by e-mail (We Transfer).
12. Layout: The figures of the layout, having lesser dpi, should be sent in pdf format.

BİR BATI DAĞLIK KILIKIA KENTİ İOTAPE VE YENİ BİR ONURLANDIRMA YAZITI

Ebru N. AKDOĞU-ARCA – Nuray GÖKALP-ÖZDİL*

ABSTRACT

Iotape, A Western Rough Cilician City and A New Honorary Inscription

This article presents a honorary inscription dated to the second century CE, newly discovered at Iotape, a city in western Rough Cilicia. This sixteen-line inscription was set up in honour of a *bouleutes* named Trokomōs after he died at a young age (posthumous honour). Within the scope of the article, a general assessment of Iotape in terms of historical, administrative, religious and social aspects is also made based on the inscriptions, coins, ancient literary texts and archeology of the city published so far. Trokomōs, who was honored by the council and the people, was still a *neanias* when he died. Despite this, among the most important *archai* and *leitourgiai* of the city, which required great wealth, he fulfilled the high priesthood of the imperial cult (*archiereia*), the *demiourgia*, which was the eponymous office of the city, and the *dekaproteia* as one of the ten people of the city who would guarantee to be able to pay the imperial taxes to be paid to Rome. It is emphasized in the inscription that the *bouleutai* constituted the first rank of the city in hierarchical order, and implied that Trokomōs was a highest-rank aristocrat as he was a member of the *boule*. It is also stated that he had the moral qualities expected of the elite citizens at the highest degree of the community, and everyone bears witness to his good-natured temper.

Keywords: Iotape, Western Rough Cilicia, *bouleutes*, *archiereus*, *demiourgos*, *dekaprotos*.

ÖZ

Makalede bir Batı Dağlık Kilikia kenti olan Iotape’de bulunmuş MS II. yüzyıldan yeni bir onurlandırma yazıtı tanıtılmaktadır. On altı satırdan oluşan bu onurlandırma yazıtı Trokomōs adında bir *boule* üyesi için genç yaşta vefat etmesinin ardından diktirilmiştir (*postumus* onurlandırma). Makale kapsamında ayrıca kentin şimdiye kadar yayımlanmış yazıtlarından, sikkelerinden, antik edebi metinlerden ve arkeolojisinden yola çıkarak Iotape’nin, tarihi, idari, dini ve sosyal açılarından genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Danışma ve Halk meclisleri tarafından

* Doç. Dr. Ebru N. Akdoğu Arca, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, 07058 Kampus, Antalya/TR. E-posta: ebruakdogu@akdeniz.edu.tr, Orcid No: 0000-0003-4320-6028.

Doç. Dr. Nuray Gökalp Özdil, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, 07058 Kampus, Antalya/TR. E-posta: gokalp@akdeniz.edu.tr, Orcid No: 0000-0001-7611-8732.

onurlandırılan Trokomōs öldüğünde henüz bir *neanias* idi. Buna rağmen kentin en önemli ve üstlenilmesi çok büyük bir zenginlik gerektiren *arkhe* ve *leitourgialarından* imparator kültü başrahipliğini (*arkhiereia*), kentin eponym memuriyeti olan *demiourgia*'yı ve Roma'ya ödenmesi gereken imparatorluk vergilerini ödeyebilmeyi garanti edecek kentin on kişisinden biri olarak *dekaproteia*'yı üstlenmiştir. Yazıtta *bouleutai*'ın hiyerarşik düzende kentin birinci sınıfını teşkil ettiği, Trokomōs'un da *boule* üyesi bir genç olmasıyla dolaylı olarak birinci sınıf bir aristokrat olduğuna vurgu yapılmaktadır. Ayrıca, devlet kademesinin en üst basamaklarındaki bir aristokrattan beklenen ahlaki nitelikleri de bünyesinde barındırdığı ve herkesin onun bu yönüne ve iyi huylu mizacına tanık olduğu ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Iotape, Batı Dağlık Kilikia, *bouleutes*, *arkhiereus*, *demiourgos*, *dekaprotos*.

Bu makalede “Doğu Antalya Epigrafi ve Yerleşim Tarihi Araştırmaları” [Proje Numarası-YA010702(2019)] başlıklı yüzey araştırması kapsamında 2019 yılında Iotape’de elde ettiğimiz yeni bir yazıt tanıtılmaktadır¹. Yazıtı ele almadan önce yazıtın buluntu yeri olan Iotape’ye dair bilinenlerin kısa bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Limanın doğusunda hamam ile kuzey batıdaki Traianus Tapınağı arasında yer alan Bizans Kilisesi’nde (Huber 1967, bina 7), (fig. 1-Kent Planı) apsisin güney köşesinde devşirme olarak kullanılmış, altta ve üstte profilli olduğu anlaşılan bir heykel kaidesi üzerinde yer alan ve on altı satırdan oluşan bu yazıt Trokomōs adında bir *boule* üyesi için genç yaşta vefat etmesinin ardından kaleme alındığından *postumus* bir onurlandırmadır. Profilin sağ yan yüzde de devam ettiği görülmektedir. Yer yer kırıkların mevcut olduğu bu yüz düzlenmiştir. Yazıtın yer aldığı ön yüzde de yer yer kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Yazıt taşıyıcısı kilise duvarında örülül durumda bulunduğu için altta, üstte ve sol yan yüzde kapalı durumdadır. Bu nedenle üst kısımda dübel delikleri görülememektedir. Harfler özenli bir şekilde işlenmiş olup iyi okunabilmektedir (fig. 2-Yazıt)²:

[ἡ βου]λή καὶ ὁ δῆμος ἐτείμησεν
 [Τροκ]ομων δις νεανίαν εὐσχήμο-
 [να, ἐκ γέ]νους ἐπιφανεστάτου καὶ
 4 [τῆ]ς πρώτης τάξεως τῶν βουλευ-
 [τῶ]ν, ἀρχιερασάμενον τῶν Σεβασ-
 τῶν φιλοτείμως καὶ δημιουργή-
 σαντα πολυτελῶς καὶ δεκαπρω-

1 Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: SBA-2019-4875. Ayrıca Koç Üniversitesi Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi tarafından da desteklenmiştir. Proje No: KU AKMED 2019/P.1033.
 2 Yük.: 87 cm; Gen.: ölçülebilene 73 cm ; Der.: 54 cm ; Harf Yük. : 2 cm.

- 8 τεύσαντα πιστῶς καὶ ὑπὸ πάν-
των μαρτυρηθέντα ἐπὶ τῇ πρὸς
[πλεῖ]στον τῶν πολειτῶν διαθέ-
[σει] καὶ ἀγαθοσύνη (*sic*) καὶ τῇ ἀπὸ παι-
12 δὸς ἡλικίας σωφροσύνη, ἀρετῆς
ἔνεκεν καὶ εὐνοίας τῆς εἰς
αὐτόν· τὸν δὲ ἀνδριάντα ἀνέ-
[στ]ησεν Οἰβριμος Τροκομῶ ἀδελ-
16 φῶ αὐτοῦ μνήμης χάριτι. ❦

Danışma ve Halk meclisleri, en seçkin soydan ve bouleutes'lerin (oluşturduğu) birinci sınıftan gelen, onursever bir şekilde İmparator kültü başrahipliğini, çok para harcayarak demıourgıa'yi, güvenilir bir şekilde dekaproteia'yi yerine getirmiş olan, vatandaşların çoğuna karşı (sergilediği) mizacına, iyiliğine ve çocukluk çağından beri ağırbaşlılığına herkes tarafından tanıklık edilen saygıdeğer genç, Trokomōs oğlu Trokomōs'u erdemi ve kendisine karşı gösterdiği iyi niyeti nedeniyle onurlandırdı. Heykelini ise Trokomōs oğlu Obrimos, kardeşine anısı vesilesiyle dikti.

Iotape

Günümüzde Antik Dönem adını koruyarak Aytap olarak adlandırılan Iotape, Pamphylia kenti Syedra ile Kilikia kenti Selinus arasında konumlanan bir kıyı Dağlık Kilikia kentidir³. (fig.3-Harita). Kent, yazıtlarda ve sikkelerde Ἰωταπειτῶν *ethnikonu* ile ifade edilmektedir. Selinus'un (Gazipaşa) ca. 8 km kuzey batısında, Syedra'nın ise 16 km doğusunda yer almaktadır. Syedra ile olan sınırı aynı zamanda Pamphylia–Kilikia arasındaki eyalet sınırını da tayin etmektedir⁴. Deniz kenarında dik bir burun şeklindeki kent küçük bir liman etrafında (Aytap İskelesi) şekillenmiştir. Önünden geçen modern Gazipaşa-Alanya karayolu kenti ikiye bölmüş ve ne yazık ki üzerinde onurlandırma yazıtlarının ve heykellerinin dikildiği Liman Caddesi'nin bir bölümü bu yolun inşası sırasında akan malzemenin altında kalmıştır. Surla çevrili *akropolis*'i olan bu küçük kentte iki hamam, iki tapınak, su yolu, kilise gibi bazı yapıların bulunduğu gözlemlenmektedir. Kentin yerleşim planı 1967 yılında G. Huber tarafından yayımlanmıştır⁵. Iotape ile ilgili az sayıdaki bilgilerimiz Ptolemaios (5.7.2), Plinius (*nat. hist.* 5.92), Hierokles (709.7), *Notitiae Episcopatum* (1.338), Iosephus (*Ant.* 18.5.4) gibi antik yazarlardan, yazıtlardan ve sikkelerden⁶ elde edilmektedir. Iotape'den şimdiye kadar yirmi dört taş üzerinde yer alan otuz altı adet yazıt yayımlanmıştır⁷.

3 Kentle ilgili genel literatür için bk: Heberdey – Wilhelm 1896, 147-48; Paribeni – Romanelli 1914, 174-5; Keil – Wilhelm 1915, Beibl. 111; Ruge 1916, 2004; Bean – Mitford 1965, 24-29; Bean – Mitford 1970, 149-52; Bean 1976; Hild – Hellenkemper 1990, 275-76; Karamut – Türkmen 1997.

4 Muhtemelen bu sınırı Sedre Çayı çizmektedir: Sayar 2014, 333; krş. Pilhofer 2020, 97 ve dn. 154.

5 Huber 1967, 35-44, Plan 4.

6 Levante 1991, 209-212.

7 Hagel – Tomaschitz 1998, 122-131, Iotape 1 (a,b,c); 2 (a,b); 3 (a,b,c,d); 4 (a,b,c); 5 (a,b,c); 6-9; 11 (a,b); 12 (a,b); 13-22; 23 (a,b); 24.

Bunların çoğu onurlandırma nitelikli olup kentin idari, dini ve sosyal yapısı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır ve büyük bir kısmı *akropolis*'in eteğinde küçük limanın üstünde yer alan Liman Caddesi'nde karşılıklı olarak dikilerek burada bir şeref galerisi oluşturulmuştur.

Iotape'nin nekropol sahası, kuzeyinden geçen modern yolun üzerindeki tepede yer almaktadır. Kent küçük bir egemenlik alanına sahiptir. R. E. Blanton kentin Erken ve Geç Roma İmparatorluk dönemlerinde en fazla 10,4 hektarlık bir alana yayıldığını, nüfusunun ise 1300 ile 2184 arasında olduğunu hesaplamıştır. Ayrıca kentte tespit edilen Hellenistik Dönem seramiğini de değerlendiren Blanton burada Hellenistik Dönem'de de en az 4,5 hektara yayılan ve 945 nüfuslu Roma İmparatorluk Dönemi'nden daha ufak bir yerleşim olduğu sonucuna varmıştır⁸. Araştırmalarımız sırasında Iotape'nin kuzeybatısında yükselen Fığla Tepesi üzerinde kente ait daha önce belgelenmemiş kırsal bir yerleşim saptanmıştır. Bu tepenin kuzeybatı yamacında yirmi civarında yapı kalıntısı mevcuttur. Bazı yapılar büyük blok taşlardan örülmüştür. Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait bu yerleşimde herhangi bir resmi yapıya rastlanmamıştır. Yerleşim alanının güney ve güneybatısında tek sıra halinde altı-yedi mezar odası mevcuttur (fig. 4-Fığla Tepesi).

Kentin, Kommagene Kralı (C. Iulius) Antiokhos IV⁹ tarafından kurularak¹⁰ karısı Kraliçe Iotape Philadelphos'a izafeten Iotape olarak adlandırıldığı kabul edilmektedir¹¹. Antiokhos IV, 38 yılında İmparator Caligula tarafından Dağlık Kilikia'nın büyük bir bölümünün kralı olarak tayin edilmiş¹² ancak kısa bir süre sonra tekrar görevden alınmıştır. 42 yılında ise nihai olarak İmparator Claudius tarafından bölgenin krallığına getirilmiştir¹³. Iotape'nin bundan önceki tarihi belirsizdir¹⁴. Kilikia'da başka kentler de kurduğu bilinen Antiokhos IV ve takip eden krallık sürecinde kentin sikke bastığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. MS ca. 72 yılında Antiokhos IV İmparator Vespasianus tarafından tahttan indirilince¹⁵ Dağlık Kilikia'nın Ovalık Kilikia ile tek eyalete dönüştürülmesi¹⁶ sonucu Iotape için de imparatora bağlı askeri bir eyaletin

8 Blanton 2000, 20-26.

9 Kral Antiokhos IV ve Kraliçe Iotape Philadelphos'a ilişkin bibliyografya için: Wilcken 1894, 2490-91, 40; Stein 1916, 2003; Magie 1950, 1367-68, n. 49; Borgia 2013.

10 Magie 1950, 550, 1408 ve n. 30.

11 Jones 1971², 211.

12 Cass. Dio 59.8.2; Suet. *Cal.* 16.3.

13 Cass. Dio 60.8.1; Ioseph. *Ant.* 19.5.1.

14 Dağlık Kilikia pek çok kez el değiştirmiş ve ağırlıklı olarak client krallar tarafından yönetilmiştir. MÖ 37/36'da bölge M. Antonius tarafından organize edilerek çeşitli client kral, kraliçe ve dynastlar arasında paylaştırılmıştır. Plutarkhos'a göre Dağlık Kilikia'nın büyük bir bölümü M. Antonius tarafından VII. Kleopatra'ya verilmiştir (Plut. *Ant.* 36.2). Bu dönemde Batı Dağlık Kilikia Kleopatra veya oğlu Ptolemaios Philadelphos tarafından idare edilmiştir. Actium Savaşı'nı müteakip Kleopatra'nın Dağlık Kilikia toprakları Octavianus tarafından Galatia Kralı Amyntas'a verilmiş (Cass. Dio 49.33.3), Amyntas'ın MÖ 25'te Homonadeis tarafından öldürülmesiyle Pisidia ve Pamphylia'nın yanı sıra Batı Dağlık Kilikia da yeni oluşturulan Galatia Eyaletine bağlanmıştır: Pilhofer 2020, 80-81.

15 Eck 1970, 4.

16 Suet. *Vesp.* 8.4: *item Thraciam, Ciliciam et Commagenen, dittonis regiae usque ad id tempus, in provinciarum formam rededit.* Suetonius'un metninde geçen Thraciam ifadesinin aslında Trachiam veya Tracheam olarak anlaşılması gerektiğine dair: Schmitt 2005, 205-207. Ayrıca bk. Pilhofer 2020, 94, dn. 143. Aynı yıl Lykia ile Pamphylia da birleştirilerek Lycia-Pamphylia Eyaleti oluşturulmuştur: Şahin 1994, 130-133; Adak – Wilson 2012, 1-42; Adak 2014, 84-93.

parçası olarak Roma idaresi başlamıştır¹⁷. İmparator Hadrianus¹⁸ veya en geç Antoninus Pius¹⁹ tarafından Cilicia Eyaleti'nin yeniden düzenlenmesiyle Iotape Roma idaresinde bu kez de *tres Eparchiae Cilicia, Lycaonia, Isauria*'nın bir parçası haline gelmiştir. Kentle ilgili bilgiler ise Traianus Dönemi'ni müteakip artmaya başlamaktadır.

Traianus, Hadrianus ve Antoninus Pius dönemleri Iotape'de parlak geçmiş görünmektedir. Olasılıkla kent ilk kez Traianus Dönemi'nde sikke basmaya başlamış ve bunu Gallienus Dönemi'ne kadar sürdürmüştür²⁰. Traianus'un 114 yılında Parth seferi için Antiokheia'ya giderken Lykia ve Pamphylia üzerinden geldiği Kilikia'da Iotape'den gemiyle hareket etmiş olması olasıdır²¹. Zira onun için Irdaveksas oğlu Toues Iotape'de bir tapınak (Huber 1967, yapı 8) ve tapınağın içindeki bir kült heykelini kendi kesesinden inşa ettirerek imparatora ithaf etmiştir: τὸν τε ναὸν καὶ | τὸ ἐν αὐτῷ ἄγαλμα ἐκ τῶν ιδίων | κατεσκεύασεν²². Yazıtta İmparator Traianus, Parthicus unvanı ile birlikte geçmektedir: Αὐτοκράτορι Νέρουα Τραιανῷ | Κάισαρι ἀρίστῳ Σεβαστῷ Γερμανικῷ Δακικῷ Παρθικῷ. Dolayısıyla tapınağın inşası 20/21 Şubat 116 ile 7 Ağustos 117 arasındaki bir tarihte tamamlanmış olmalıdır. Iotapeliler ayrıca *demos*'ları vasıtasıyla İmparator Traianus'a kentin merkezindeki bir binayı (hamam²³) (Huber 1967, 5B-G/*tabula ansata*) ithaf etmişler ve bu bina sonradan *damnatio memoriae*'a uğrayan Cilicia askeri valisi M. Pompeius Macrinus (MS 110-112) tarafından imparatora adanmıştır (ἀφιέρωσεν)²⁴. Yazıt kentin merkezindeki bu binanın *lento*'sunda *in situ* olarak ele geçmiştir. (fig. 5-Vali M. Pompeius Macrinus Yazıtı) Iotape'de İmparator Traianus Dönemi'nde Macrinus haricinde bir başka Cilicia

17 Bölgede Vespasianus'a işaret eden tarihlendirilebilir en erken yazıtlardan ilk ikisi Kestros'ta Vespasianus-Titus onurlandırması ile Vespasianus-Titus Tapınağı inşasına işaret etmekte olup 76 yılına tarihlendirilmektedir: Hagel – Tomaschitz 1998, 148-149, Kestros 12-13. Bir diğer yazıt ise Kalykadnos Köprüsü'nün Vespasianus ile oğulları Titus ve sonradan *damnatio memoriae*'a uğrayacak oğlu Domitianus tarafından Cilicia Eyaleti'nin askeri valisi (*legatus Augusti propraetore*) L. Octavius Memor aracılığıyla 76/77 veya 77/78 yılındaki inşasını içermektedir: MAMA III 6; IGR III 840. Aynı tarihten aynı imparatorlar için Lamos'ta (Adanda) da Latince bir onurlandırma ve tapınak inşa yazıtı ele geçmiştir ve burada da Vali Memor'un adı geçmektedir: Hagel – Tomaschitz 1998, 15, Adanda 11. Pilhofer, Kestros'taki tapınağın da Vali L. Octavius Memor Dönemi'nde ve valiliğinin başında yapıldığını düşünmektedir: Pilhofer 2020, 96, dn. 148.

18 Marek 2010, 423 ve 871.

19 Pilhofer 2020, 98-99. 141 yılında C. Etrilius Regillus Laberius Priscus Cilicia, Isauria, Lycaonia valisi olarak görünmektedir: Sterrett 1888, 115, nr. 189-190. Ayrıca bk. Pilhofer 2020, 98, dn. 158. Dağlık Kilikia'nın *tres eparchiae*'in kuruluşundan Diocletianus Dönemi'ne kadarki süreçleri için bk. age. 98-111.

20 Levante 1991, 210; RPC III, 3181-3182; IV.3, 10236 (temporary), 4978 (temporary); VI, 6855-6858 (temporary); VIII, unassigned, ID 2345, 2212, 2242 (https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?city_id=552).

21 Bean – Mitford 1965, 29; Mitford 1980, 1247 ve dn. 78. Krş. Halfmann 1986, 187-188. Traianus Antiokheia'ya 7 Ocak 114'te varmıştır. 7 Ağustos 117'de ise hastalanarak geldiği Selinus'ta vefat etmiştir.

22 Hagel – Tomaschitz 1998, 128, Iotape 9.

23 Onurkan Anamur'daki bir örnekle karşılaştırdığı bu yapının hamam olduğunu düşünmektedir: Onurkan 1967, 69-77. Ayrıca Hellenkemper – Hild 1990, 276'da kentte iki Roma hamamı olduğu ifade edilmektedir. Yegül de bu binayı hamam olarak değerlendirmektedir: Yegül 1992, 301, 303 ve fig. 398, 422.

24 Hagel – Tomaschitz 1998, 128, Iotape 13.

valisi daha onurlandırılmıştır: Titus Calestrius Tiro²⁵ (113-116)²⁶. Her ne kadar *euergetes* olarak onurlandırılrsa da Tiro'nun Iotape'ye ne tür bir iyiliğinin dokunduğu anlaşılammaktadır. Traianus'tan sonra kentte İmparator Hadrianus²⁷ *demos* tarafından; Antoninus Pius ile ölümünün ardından karısı Faustina²⁸ ise *boule* ve *demos* tarafından onurlandırılmıştır.

Her ne kadar onomastik açıdan yerel kimliğini koruyor görünse de gerek yapılaşması gerekse *euergesia-leitourgia* sisteminin başarılı bir uygulayıcısı olarak Iotape'nin Roma İmparatorluk Dönemi yaşamına adapte olmuş bir kent olduğunu söyleyebiliriz. Kentte ele geçmiş olan pek çok onurlandırma yazıtı bunun kanıtıdır. Hem *boule* (Danışma Meclisi) ve hem de *demos*'u (Halk Meclisi) bulunan kentte mevcut veriler ışığında onurlandırma kararlarının Traianus ve Hadrianus onurlandırmaları da dahil olmak üzere ağırlıklı olarak *demos* tarafından alındığı gözlenmektedir. *Boule* ve *demos*'un birlikte karar aldığı durumlar ise Antoninus Pius ve Faustina'nın onurlandırması ile kentin Antoninus Pius Dönemi *euergetes*lerinden aşağıda pek çok kez adı anılan Kendeas'ın onurlandırmasıdır. Bu bağlamda yazıtlar, *boule*'nin kentte alınan kararlardaki etkinliğinin İmparator Antoninus Pius Dönemi'nde belirgin hale geldiğine işaret etmektedir. Iotape onurlandırma yazıtlarında sıklıkla kadın adlarının da geçtiği dikkati çekmektedir. Yazıtlar ağırlıklı olarak *arkhai* ve *leitourgiai* üstlenen vatandaşlarını onurlandırmaktadır. Kentin eponym memuriyeti *demiourgia* olarak görünmektedir. Bu göreve imparator kültü başrahipliği eşlik edebilmektedir.

Iotape'nin önde gelen *euergetes*'i olarak tanımlayabileceğimiz Kendeas bir Poseidon Tapınağı ile bronzdan bir kült heykelini inşa ettirmiş, ayrıca bir hamam (*balaneion*) inşası için para ödemiştir²⁹: ἐπίδοϋς καὶ εἰς [τὸ κο]ι|νὸν βαλανεῖον κατασκευαζόμενον ο[τ]κοθεν (δηρ.) ,ακε'. Önceki editörler tarafından taşın kırık yerine denk gelen kısmı εἰς τὸ κο]ι|νὸν βαλανεῖον yani “kamu hamamı/umumi hamam için,, olarak anlaşılmıştır. Ancak L. Robert hamam zaten kente ait olduğu için bunun belirtilmesine gerek olmadığını ve haklı olarak κοινὸν yerine καινὸν sıfatının daha uygun olduğunu örneklerle ifade etmiştir³⁰. Yani Kendeas kentte yeni bir hamam inşası için para harcamıştır: εἰς [τὸ κα]ι|νὸν βαλανεῖον κατασκευαζόμενον. Nitekim Iotape'de iki hamamın varlığı bilinmektedir. Bir tanesi yukarıda bahsedilen, kent tarafından yaptırılıp Traianus'a ithaf edilen, diğeri ise bu hamamın güneydoğusunda yer alan ve kalıntıları bugün de izlenebilen Liman Hamamı olarak tanımlayabileceğimiz diğeri hamam olmalıdır. (fig. 6-Liman Hamamı) Bu noktada arkeolojik ve epigrafik veriler uyumlu görünmektedir. Kendeas'ın bir diğeri icraatı ise karısı Mas ile birlikte

25 Hagel – Tomaschitz 1998, 129, Iotape 18.

26 Traianus 117 yılında Selinus'ta öldüğünde C. Bruttius Praesens'in Cilicia Valisi olduğu bilinmektedir. Praesens'in ayrıca 115-116 yıllarında lejyon komutanı olarak Parth Savaşı'na katıldığı da bilinmektedir: Birley 2015. Bu nedenle Tiro'nun Cilicia valiliği 116 yılına kadar uzanıyor olsa gerektir. M. Pompeius Macrinus, T. Calestrius Tiro ve C. Bruttius Praesens'in ve bunlara alternatif diğeri valilerin Cilicia Eyaleti'ndeki yönetim yılları için bk: Marek 2010, 841-842.

27 Hagel – Tomaschitz 1998, 128-129, Iotape 14.

28 Hagel – Tomaschitz 1998, 126-127, Iotape 6 (Pius) ve 130, Iotape 19 (Faustina).

29 Hagel – Tomaschitz 1998, 122, Iotape 1a.

30 Robert 1966, 75 ve nr. 2.

bouleutes'lere *dianome*³¹ ile şarap dağıtımı ve yurttaşlara *gymnasiarkhialar* için harcanmak üzere kent kasasına (*to demosion*) 50.000 *denarii* bağışlamasıdır. Merhum İmparatoriçe Faustina'nın başrahibesi olan karısı Mas ise vatani için bir Moira Tapınağı inşa ettirmiştir. Yazıt Faustina'nın ölümünden sonraya tarihlenmelidir. Faustina'nın 140 yılı Ekim sonunda öldüğü düşünüldüğünde yazıt 140 sonu ile 161 arasında yazdırılmış olmalıdır.

Kente su getiren bir kanalın yapımını ise Toues oğlu Toues'in 1000 *denarii* harcamak suretiyle desteklediği bilinmektedir³². Iotape'nin kuzeyindeki tepenin yamaçlarından kente doğru inen bir su kanalı tespit edilmiştir. Kente su kuzeydeki bir kaynaktan getiriliyordu. Bu su kanalının Toues'in masraflarına destek olduğu kanal olması muhtemeldir. (fig. 7-Su Kanalı) Toues'e ait onurlandırma yazıtı ve bir heykel kızları Konis ve Mas tarafından babalarının vasiyeti üzerine ölümünün ardından dikilmiştir. Konis ve Mas benzer şekilde anneleri Matis'in de ölümünün ardından bir onurlandırma yazıtıyla heykelini diktirmişlerdir³³. Yazıtta Matis Sebaste'nin başrahibeliğini yapmış olarak anılmaktadır. Bahsi geçen Sebaste Antoninus Pius'un karısı İmparatoriçe Faustina Maior olmalıdır ve bu görevini icra ettiğinde (138– 40) Faustina henüz hayattadır.

Iotape'nin Liman Caddesi de İmparator Antoninus Pius Dönemi'nde ve Faustina'nın ölümünün ardından bir şeref galerisi olarak düzenlenmiştir. Caddede kentten önde gelen ailelerinin yazıtlı heykelleri karşılıklı olarak sergilenmekle birlikte caddenin kuzey hattı modern karayolunun inşası sırasında akan molozun altında kaldığı için ne yazık ki buradaki yazıtlar eksiktir. Güney hattına ise toplam yedi kaide üzerine on sekiz yazıt yazılmak suretiyle on sekiz heykel dikilmiştir³⁴. (fig. 8-Liman Caddesi-Yazıt Galerisi) Ancak burada heykelleri dikilen kişilerin aynı dönemin ailelerine mensup, çağdaş bireyler olup olmadığı ya da heykeller arasında geçmiş kuşaklara da yer verilip verilmediği tam olarak anlaşılabilir. Yazıtlardaki eylemlere genel olarak *aoristum* zamanı hakimdir. Harf karakterleri de farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin yazıtların bazılarında $\Omega\Sigma/\Omega C/\Omega L/\Omega\Sigma/\Omega E$ kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu durum yazıtların farklı taş ustalarının elinden çıkmasından da kaynaklanabilir. Şeref galerisindeki mevcut heykel kaideleri arasında Kendeas ve karısına ait olanlar onların ayrıcalıklı konumunu vurgulayacak şekilde *boule* ve *demos* tarafından dikilirken diğer on bir kaide *demos* tarafından dikilmiştir. İki kaide vasiyet üzerine onurlandırılanların kızları tarafından dikilmiş olup üç kaidenin ise yazıtlar fragman olduğu için kimin tarafından dikildiği anlaşılabilir. Antoninus Pius'a ait yazıtlı heykel kaidesinin Liman Caddesi'nin 2m güneyinde bulunduğu göz önüne alınırsa Antoninus Pius ve ailesinin heykellerinin de caddede dikilmiş olduğu düşünülebilir. Zira Perge'de Plancia Magna İmparator Hadrianus Dönemi'nde; Nysa ad Maeandrum'da ise Sextus

31 Toplumun tabakalarına küçük miktarlarda yapılan armağan niteliğindeki para dağıtımına işaret eden *dianome* için bk: Akdoğu-Arca 2016, özellikle 120-122. *Euergetes*lerce yapılan para ve diğer dağıtımlar ile alıcı gruplar için genel olarak ayrıca bk. Zuiderhoek 2009, 86-112. Güler – Ünver 2017.

32 Hagel – Tomaschitz 1998, 127-128, Iotape 11a.

33 Hagel – Tomaschitz 1998, 128, Iotape 11b.

34 Bean – Mitford 1970, 149 (Hagel – Tomaschitz 1998, Iotape 2a, 2b; 1a, 1b, 1c; 5a, 5b, 5c; 11a, 11b; 4a, 4b; 3a, 3b, 3c, 3d; 23a, 23b. Kuzey hattında yer alan iki yazıt: Iotape 20 ve 7).

Iulius Maior Antoninus Pythodoros İmparator Antoninus Pius Dönemi'nde kendi aile üyeleriyle birlikte imparator ve ailesinin heykellerini diktirmek suretiyle benzer şeref galerileri oluşturmuşlardır³⁵.

Yukarıda anılan *euergetes* yazıtları ve bunların dışındaki onurlandırma yazıtları genel olarak kentin *arkhai* ve *leitourgiai* üstlenen eşraf tabakasının kent için üstlendikleri memuriyetlerini saymaktadır. Bu memuriyetler şunlardır: *demiourgia*, *arkhiereia* (imparator kültü başrahipliği ve rahibeliği), *prytaneia*, *dekaproteia*, *agoranomia*, *sitionia*, *paraphylakia*, *syndikeia*, *boule*'de *grammateia*.

Iotape'de neredeyse hiç kimse Latin veya doğrudan bir Grek ismi taşımamaktadır. Houwink Ten Cate şahıs isimlerinin %88 oranında Luvi veya Greko-Luvi kökenli olduğunu tespit etmiştir³⁶. Kentte sadece fragman halindeki bir yazıtta onurlandırılan kadının adı Severa olarak tamamlanmıştır³⁷. Ancak bu okuma ve tamamlama kuşkulu görünmektedir.

Kentte imparator kültürünün etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında, yukarıda da bahsedildiği üzere Poseidon ve Moira, tapınakları olduğu bilinen diğer tanrılardır. Her ne kadar, Poseidon haricinde tapının gördükleri anlamına gelmese de sikkelerinde Poseidon, Zeus, Apollon, Perseus, Tykhe, Ay Tanrıçası, Dionysos ve Demeter dikkati çekmektedir³⁸. Bununla birlikte Moira'nın Tykhe'nin yerine geçmiş olduğu düşünülebilir³⁹.

Kentte yaşayan *bouleutes* sınıfından iki genç, *philologos* olarak tanımlanmak suretiyle heykelleri dikilerek geleceğin kent elitleri olarak topluma takdim edilmişlerdir⁴⁰. *Philologos* sıfatıyla ise gençlerin eğitilmiş olduklarına vurgu yapılmaktadır. İyi eğitilmiş olmak Greko-Romen toplumlarında eşraf tabakadan beklenen bir niteliktir. Bu bağlamda *gymnasion*lar bir kentin en önemli kurumları arasında yer almaktadır. *Gymnasiarkhia* memuriyetinin yazıtlarda sıklıkla karşımıza çıkmasından yola çıkarak bu iki gencin Iotape *gymnasion*'undan yetiştikleri farz edilebilir.

Yazıtın Değerlendirilmesi:

Str. 2. [Τροκ]ομων δῖς ve str.15-16: Οβριμος Τροκομω ἀδελφῶ αὐτοῦ: Onurlandırılan kişinin adı Τροκομως olmalıdır ve bu isim henüz belgelenmemiş görünmektedir. Bununla birlikte Tarkomōs ya da Tarkimōs Kilikia Bölgesi'nden bilinen isimlerdir⁴¹. Trokomōs ismi, yine bir Dağlık Kilikia kenti olan Lamos'ta daha önce belgelenen Kilaramōs ismiyle de benzerlik göstermektedir⁴². İsmi *genetivus casus*'u Τροκομω ve *dativus casus*'u ise Τροκομω şeklinde. Dolayısıyla bu yazıtta

35 Akdoğu-Arca – Gökalp-Özdil 2022, 63.

36 Houwink Ten Cate 1961, 36-44; Rauh et al. 2009, 296-98.

37 Hagel – Tomaschitz 1998, 130-131, Iotape 23a.

38 Levante 1991, 209-212.

39 Mitford 1990, 2144.

40 Hagel – Tomaschitz 1998, 124, Iotape 2b ve 127, Iotape 7.

41 LGPN VB, s.v. Ταρκομως ve Ταρκιμως.

42 SEG XLVIII 1754: İsmi *genetivus casus*'u Κιλαραμω. Bu ismin *genetivus*'u Hamaksia'da ise Κιλαραμωτος olarak belgelenmiştir: Bean – Mitford 1970, nr. 55.

hem Obrimos'un baba ismi olarak *genetivus* ve hem de Obrimos'un kardeşi, heykeli dikilen Trokomōs olarak *dativus casus*'unda anlaşılması mümkündür. Edisyonda *genetivus casus*'unun tercih edilmesinin nedeni kentin diğer yazıtlarında onurlandırılan şahısların heykelini diken birkaç örneğin ve genel olarak kent yazıtlarında geçen şahısların baba ismiyle birlikte verilmesinden kaynaklanmaktadır⁴³. Ancak bu durum *dativus casus*'unun tamamen ihtimal dışında olduğunu göstermemektedir⁴⁴. Trokomōs, Trokondas, Tarkondimotos gibi isimler, Tarhunt ismiyle aynı kökten gelmektedir⁴⁵. Trokomōs'un erkek kardeşi Obrimos'un ismine ise Kilikia'da sıklıkla rastlanmaktadır⁴⁶.

Str: 2-5: [Τροκ]ομων δις νεανίαν εὐσχήμο[να, | ἐκ γέ]γους ἐπιφανεστάτου καὶ | [τῆ]ς πρώτης τάξεως τῶν βουλευ[τῶ]ν: Yazıtından, Trokomōs'un bir νεανίαç/ genç olarak kentin en önemli *arkhe* ve *leitourgialarını* yerine getirdiği ancak vefat ettiği anlaşılmaktadır. *Neanias*, bilindiği üzere on beş ile otuz yaş aralığındaki kişileri tanımlamaktadır⁴⁷. Trokomōs'un otuz yaşından önce kentin önde gelen birçok memuriyetini tamamlaması ve *boule*'ye girmiş olması ilk bakışta şaşırtıcı görünmektedir. Bununla birlikte Roma İmparatorluk Dönemi'nde zaman zaman düzenlemeye tabi tutulduğu anlaşılan bir kamu görevi üstlenebilme yaşı, az sayıdaki edebi ve epigrafik kaynaktan tespit edilebilmektedir: Plinius, İmparator Traianus'a yazdığı bir mektupta Augustus'un bir *edictum*'uyla yirmi iki yaş ve üzeri gençlerin Bithynia Eyaleti'nde alt derecedeki memuriyetleri üstlenebileceğini dile getirmiştir⁴⁸. Bunun yanı sıra Ulpianus, XI. *Edictum*'da yirmi beş yaş altı gençlerin kent yönetimine katılamayacağını, liturjik memuriyetleri de üstlenemeyeceğini belirtmiştir⁴⁹. Söz konusu kararların tüm Küçük Asya kentlerinde uygulanıp uygulanmadığı net olmasa da bu konuda Küçük Asya'da az sayıdaki epigrafik kaynak veri sağlamaktadır. MS III. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Bubon'dan bir yazıtta Marcus Aurelius Magas, Danışma ve Halk meclisleri tarafından heykelle onurlandırılmıştır. Magas, içlerinde *senatorların*, *consullerin* ve *Lykiarkheslerin* olduğu bir aileden gelmektedir. Kendisi on sekiz yaşında öldüğünde Lykia Birliği'nin *arkhiplakia*'sını ve *hypoplakia*'sını tamamlamıştır⁵⁰. Yine Lykia'dan, Arneai kentinden bir örnekte, bu kez Demetrios adında birinin onurlandırılmasında Magas gibi aynı yaşta *dekaprotos* oluşu vurgulanmaktadır⁵¹. *Dekaproteia*'yı üstlenmenin çok ciddi bir mali sorumluluk getirdiğine daha sonra aşağıda değinilecektir. Hadrinus Dönemi'nin başlarına tarihlendirilen yazıtı Demetrios'un tüm kariyerini anlatmaktadır. Demetrios'un ve Magas'ın küçük bir yaşta mali yükü böylesine ağır bir memuriyeti üstlenmeleri, yazıtlarının hemen başında ifade edildiği gibi kentin en ileri gelenlerinin soyundan gelmelerine bağlıdır⁵².

43 Hagel – Tomaschitz 1998, 122-123, Iotape 1a, 1b ve 124, 3c.

44 Krş. MAMA VIII 575.

45 Houwink Ten Cate 1961, 125-128.

46 LGPN VB, s.v. Οβριμος.

47 Eyben 2001, 402-403. Ayrıca bk. Passow, s.v. νεανίαç.

48 Plin. *Ep.* 10.79-80. Krş. Strubbe 2005, 90.

49 *Dig.* 50.4.3.10; 50.4.8; 50.2.11. Krş. Strubbe 2005, 90-91.

50 I. Bubon, nr. 14.

51 TAM II 765.

52 Ηρωτεύειν fiiliyle ilgili yorumlar ve literatür için bk. Adak 2020, 49 ve dn.18.

Şahısların *neanias* tanımlaması ile onurlandırılması ise, Erken İmparatorluk Dönemi'nden itibaren görülmeye başlanan bir durumdur. Aphrodisias'tan MS 25–50 yıllarına tarihlendirilen bir kaidede Aristokles “en büyük ve en güzel” onurlarla onurlandırılmaktadır. Aristokles, Atlı Sınıfı mensubu bir gençtir ve kent en önde gelen kişilerinin yer aldığı ve ayrıca avukatlarının bulunduğu bir soydan gelmektedir⁵³. Balboura'dan MS 200–212 yıllarına tarihlendirilen bir yazıtta ise Naivius adıyla da bilinen Troilos “atalarından beri *kalos kagathos*” bir genç olarak karakteriyle bütün övgülere layık olmuş, Lykia Birliği rahipliğini üstlenmiş ve ayrıca *bouleutes*'lere para dağıtmıştır⁵⁴. Iotape'ye tekrar odaklanacak olursak kentte diğer kentlere nazaran *neanias* iken yüksek görevler üstlenip onurlandırılan genç sayısı görece fazladır. Konon bunlardan biridir. Kendisi “*agathos*”tur ve *dekaproteia* ile *sitionia* memuriyetlerini yerine getirmiştir⁵⁵. Bir başka genç, Nineis oğlu Toues yine *agathos*'tur ve “atalarından beridir süregelen *philotimia*”sını sergilemiştir⁵⁶. Tetias ise *philologos* bir genç ve muhtemelen *bouletikon tagma* üyesi olarak güzel ve lekesiz bir şekilde yaşamıştır⁵⁷.

Trokomōs, yazıtının hemen başında belirtildiği gibi *boule* üyesidir. *Boule*, bilindiği üzere kent hayatı için en önemli kararların alındığı, kent tabakalaşmasında her zaman en önde gelen kişilerin yer aldığı Danışma Meclisi'ydi ve bu meclisin üyeleri Roma İmparatorluk Dönemi'nde yaşam boyu üye olma hakkına sahipti⁵⁸. Şimdiye kadarki yaygın görüş, *boule*'lerin kentlerde Roma *senatus*'unun, *bouleutes*'lerin ise *senator*'ların birer yansıması olduğu yönündedir⁵⁹. Hatta yazıtlarda *bouleutes*ler, *bouleutikon tagma/bouleutes* sınıfı mensupları olarak ifade edilmiş ve ailelerin kuşaklar boyu bu mecliste yer alarak ayrıcalıklı bir sınıfı meydana getirmeleri Roma İmparatorluk Dönemi'nde Roma'nın beklediği bir durum haline gelmiştir⁶⁰. *Bouleutikon tagma* tanımı yazıtımızın bulunduğu Iotape'nin diğer yazıtlarında da dikkat çekici bir şekilde belgelenmiştir: Bu sınıfın mensuplarından ilki MS 140/141 ile 160 yılları arasına tarihlendirilen onurlandırma yazıtında pekçok *euergesia* yapan ve adından yukarıda bahsedilen Kendeas'ın oğlu Mompsos'tur⁶¹. Bir diğer kişi ise, kentteki mali memuriyetleri üstlenen Nineis'tir. Onurlandırma yazıtında ayrıca kendisinin seçkin kişilerin soyundan gelişi de vurgulanmıştır⁶². Trokomōs'un onurlandırıldığı yazıtımız da kentin en önde gelen politik kurumunun *boule* olduğunu πρώτη τάξις τῶν βουλευτῶν (ilk sırada gelen *bouleutes* sınıfı) şeklinde belirtmek suretiyle Trokomōs'un bu sınıfın bir mensubu olduğunu vurgulamaktadır. Bir tür “seçkinler topluluğu” olarak nitelendirebileceğimiz bu politik kurumun üyeleriyle toplumun diğer kesimleri

53 MAMA VIII 468.

54 IGR III 473.

55 CIG 4413.

56 CIG 4414.

57 Bean – Mitford 1964-1968, 152, 154c.

58 Burton 2001, 205-206; Zuiderhoek 2009, 61. Bu konuya ilişkin diğer temel çalışmalar için bk. Wörrle 1988; Quass 1993 ve Pleket 1999.

59 Pleket 1998, 205; Heller 2015, 247-49.

60 TAM V,3 1489; RECAM II 195; SEG XXXIII 1123. Ayrıca bk. Heller 2015, 248; Bruun 2015, 254; Zuiderhoek 2009, 62.

61 Hagel – Tomaschitz 1998, 122-123, Iotape 1a, 1b.

62 Hagel – Tomaschitz 1998, 130, Iotape 21.

arasındaki hiyerarşi, kendilerini diğerlerinden daha önde görme ve bunu lanse etme çalışmaları, MS II. yüzyılda ve III. yüzyılın ortalarına kadar Roma İmparatorluk Dönemi kent eşrafında örneklerini hemen her kentten belgeleyebileceğimiz kadar siktir. Zengin *bouleutai* arasındaki bu kendisini ifade etme yarışı *taksis* kelimesiyle yazıtlara şöyle yansımaktadır: Karia'nın Sebastopolis kentinde son derece övgüye layık M. Aur. Apellas Apellianos'un soylu ve atalarından beridir birinci sınıfa mensup oluşu $\alpha\upsilon\delta\rho\alpha$ [δ]ύγενῆ κὲ τῆς πρώτης [τ]άξεως ἀπὸ προγόνων şeklinde dile getirilmiştir⁶³. Aphrodisias'tan Titus Antonius Lysimakhos Grypos'un birinci sınıftan ve soydan gelmesi, yaptığı işlerle soyunun ününü şereflendirmesi $\alpha\upsilon\eta\rho$ τῆς πρώτης τάξεως καὶ γένους ve καθ' ἑαυτὸν κατὰ ἔργα κοσμήσας τὴν τοῦ γένους <δόξαν> olarak belirtilmiştir⁶⁴. Iotape *demos*'unun onurlandırdığı Nanas'dan bahsederken kocasının en soylu ve birinci sınıftan bir kişi olması $\alpha\upsilon\delta\rho\rho\varsigma$ εὐσχημονεστάτου καὶ τῆς πρώτης τάξεως ifadesi ile açıklanmıştır⁶⁵. Görünen o ki, kentler seçkin kesim arasındaki kendini ön plana çıkarma isteğine onurlandırma yazıtlarında bunu vurgulayarak cevap vermişlerdir. Aynı davranışı Iotapelilerin *boule* ve *demos*'u da Trokomōs için sergilemiş, artık hayatta olmasa da bu kadar genç bir yaşta kentin en önemli ve masraflı memuriyetlerini üstlenmekle *bouleutes*ler arasındaki seçkin konumunu vurgulayarak kendisini Iotape'deki diğer gençlerden farklı bir yere oturtmuştur.

Daha önce de bahsedildiği üzere, seçkin bir soydan gelmek son derece önemliydi. Bununla birlikte, Trokomōs gibi genç yaşta ölen kent seçkinlerinin de nasıl bir soydan geldiğinin, bazı durumlarda atalarının başarılarının ifade edilmesi de bilinçli ve yaygın bir davranıştı. Böyle soylardan çocuklar ya da erişkinler oldukça erken vefat ettiğinde bilhassa önceki kuşakların başarıları da sonraki kuşaklara kalıtsal bir şekilde aktarılmaktaydı. Kent yaşamına liderlik edecek, lanse edilecek genç bir adayın/varisin beklenmedik ölümü bu kalıtsal güç, saygınlık ve zenginlik davranışlarından bir kopma anlamına gelmekteydi. Bu da konumunu uzun yıllarca sürdürmek isteyen ve bu nedenle çocuklarına iyi bir eğitimle birlikte ciddi yatırım yapan ailelerin çabalarının heba olması, geleceğin belirsizleşmesi demektir. Böyle durumlarda en azından önceki kuşakların başarıları daha iyi vurgulanmaktaydı⁶⁶. Ailenin gelecek vaad eden kuşağında erken ölüm gibi beklenmedik bir durum yaşanıp bu kişi öne sürülemeyince ailede, bir gencin hatta bir çocuğun bile artık kalıtsallaşmış *arkhai* ve *leitourgiai* üstlenmesi bekleniyordu⁶⁷. Trokomōs'un *neanias* olarak ciddi sorumluluklar üstlenmesi ya ailede kendisinden önceki kişinin erken ölümüne ya da ailesinin yeni kuşaktan varisini kente bir an önce takdim etme çabasına bağlı olabilir. Trokomōs'un genç yaşta vefat etmesinin ardından, heykelini diktiren kardeşi Obrimos'un ailenin yeni veliahtı olabileceği düşünülmelidir.

Str: 5-6: ἀρχιερασάμενον τῶν Σεβαστῶν φιλοτειμῶς: Trokomōs onursever bir şekilde imparator kültü/imparatorların başrahipliğini yerine getirmiştir. Onun bu görevi onursever bir şekilde yerine getirmesi kendisinin görevi sırasında cömertlik gösterdiğinin

63 Robert 1954, nr. 171.

64 MAMA VIII 408.

65 Hagel – Tomaschitz 1998, 123, Iotape 2a.

66 Zuiderhoek 2009, 142-146.

67 Strubbe 2005, 108.

işareti olarak algılanmalıdır. İmparator kültü bir kentin Romanize olduğunun en belirgin göstergelerinden birisidir. İmparator kültü Iotape’de muhtemelen Traianus öncesinde tesis edilmiştir. Traianus Dönemi’nde Toues bir tapınak (*naos*) yaptırarak imparatora ithaf ettiğinde yazıtta *pluralis* formda imparatorların başrahipliğini üç kez yapmış olarak ἀρχιερασάμενος τῶν [Σ]εβαστῶν τὸ τρίτον şeklinde geçmektedir. Buna karşın Vaksandoberas oğlu Indous ise ἀρχιερα<τ>εύσαντα τοῦ Σεβαστοῦ olarak görünmektedir⁶⁸. Neon oğlu Nineis de Indous gibi yazıtta tekil formdaki imparatorun başrahibi olarak ἀρχιερατεύσαντα τοῦ Σε[β]αστοῦ şeklinde anılmaktadır⁶⁹. S. R. F. Price tarafından Anadolu kentlerinde MS I. yüzyılın ilk yarısında kurulan kültlerin çoğunlukla tek bir imparator için kurulduğu ve zamanla bireysel kültlerin geçmiş ve şimdiki imparatorları kapsayacak şekilde kollektif bir imparator kültü (*sebastoi*) anlayışına dönüşerek yaygınlaştığı ifade edilmektedir⁷⁰. Bu genel çerçeveden yola çıkarak şu durumda Iotape’de Traianus Tapınağı’nı inşa ettirdiğinde Toues’in üç kez İmparator Kültü Rahipliğini üstlenmiş olması, -eğer kült ilk kez Traianus Dönemi’nde tesis edilmiş ise- imparator kültünün (eğer rahiplik üst üste üstlenilmiş ise) tapınaktan en azından üç yıl önce tesis edilmiş olması ve tapınak inşasının da en erken üç yıl önce başlamış olmasını gerektirir (rahiplik üst üste üstlenilmemişse tarih daha da geriye gidecektir). İmparator kültünün yeni tesis edilmesine rağmen *pluralis* formda ifadesi ise dönemin uygulamasına uyum sağlandığı şeklinde yorumlanabilir. İkinci ve daha beklenen bir olasılık ise İmparator Kültü’nün Iotape’de Traianus öncesi bir zamanda tesis edilmiş olmasıdır. Zira Roma İmparatorluğu’nun parçası haline geldiğinde kentlerin öncelikle iktidardaki imparator için imparator kültünü tesis etmesi beklenen bir durumdu. Buradan yola çıkarak Iotape’nin imparator kültünü tesis etmesi için en uygun/erken zaman ise Vespasianus Dönemi olsa gerekir. Eyaletleşme süreci Vespasianus Dönemi gibi geç bir tarihte meydana gelen Batı Dağlık Kilikia’da en erken Kestros ve Lamos’ta İmparator Vespasianus için tapınak inşa edildiği bilinmektedir. 76 yılında Kestros Tapınağı inşa edilmiş ve 77 yılında ise Lamos’ta yaptırılan tapınak Vespasianus, Titus ve Domitianus’a Vali Memor tarafından ithaf edilmiştir⁷¹. Kestros’ta Vespasianus Tapınağı inşa edildikten sonra Titus ile Vespasianus’a ithaf edilerek her ikisinin heykelleri de dikilmiş, ilerleyen süreçlerde Nerva, Traianus ve Hadrianus ile Sabina’nın kült heykelleri de eklenerek tapınak genel bir imparator kültü mekânı haline getirilmiştir⁷². Mitford tarafından Lamos’un *khora*’sındaki bir köy olan Tüylü Asar’da bulunmuş ve yayımlanmamış bir yazıtta (Flaviuslar Dönemi?) atıfta bulunmaktadır. Bu yazıtta her ne kadar fragman halinde olsa da imparator kültü rahibi [ιερεὺς τοῦ Σεβα]στοῦ şeklinde tekil formda yer almaktadır⁷³.

Iotape’de biri ölümünden evvel, diğeri ise ölümünden sonra olmak üzere Faustina

68 Hagel – Tomaschitz 1998, 125, Iotape 3d.

69 Hagel – Tomaschitz 1998, 125, Iotape 4a.

70 Price 1986³, 57-59.

71 Hagel – Tomaschitz 1998, 15, Adanda 11.

72 Hagel – Tomaschitz 1998, 145, Kestros 1 ve 148-150, Kestros 12-18. Araştırmalarımız sırasında kaçak kazılar sonucu ortaya çıkarıldığını anladığımız İmparator L. Verus’a ait bir yazıtlı heykel kaidesine daha bu tapınağın girişinde rastlanmıştır. Yazıt henüz yayımlanmamıştır.

73 Mitford 1990, 2154. Ayrıca karşılaştırma için Hagel – Tomaschitz 1998, 300, Laertes 3: ιερατεύσαντα Αὐτοκράτορι Οὐ[ε]σπασιανῶ Σεβα[σ]τωί. Mitford 1990, 2153: ἀρχ[ι]ε[ρ]ασ[α]μ[ε]νον θεῶ Σεβαστῶ (Syedra).

Maior'un başrahibeliğini yapmış yukarıda bahisleri geçen iki kadın bilinmektedir. Bu kadınlardan Faustina'nın ölümünden önceki başrahibesi Matis olup sonraki ise Kendeas'ın karısı Mas'tır. Kendeas'ın oğlu Mompsos da imparator kültü başrahibi olarak görünmektedir.

İmparator Antoninus Pius'u onurlandıran yazıtlı heykel kaidesi ile merhume Faustina'nın yazıtlı heykel kaidesi kentin kuzey doğusundaki Traianus Tapınağı'nda değil, kentin batısında, imparatorunki Liman Caddesi'nin ca. 2m yukarı kısmında Faustina'nınki ise İmparator Traianus'a ithaf edilen hamam yapısının (Huber 1966 5B-G) içinde *in situ* olarak bulunmuştur. Bu yapı ise bir tapınak özelliği göstermemektedir. Bununla birlikte kentte Traianus Tapınağı'nın kuzey doğusunda yol kenarında ikinci bir tapınağın daha kalıntıları bulunmaktadır. Fakat bu tapınağın Vespasianus, Antoninus Pius veya başka herhangi bir imparatora aidiyeti belli değildir. Oldukça parlak geçtiği anlaşılan Antoninus Pius Dönemi'nde kentte pek çok yapının inşa edildiğinden yukarıda söz etmiştik. Dolayısıyla kentte tıpkı Kestros'taki gibi bir Antoninus Pius Tapınağı beklenebilir⁷⁴. Bununla birlikte Faustina'nın heykel kaidesinin evvelce Traianus'a ithaf edilen hamam binasında *in situ* olarak bulunması ilginçtir⁷⁵. Antoninus Pius'a ait yazıtlı heykel kaidesi ise halihazırda binanın içinde değil ama yine batı tarafındaki Liman Caddesi'nin 2m güneyinde *akropolis*'in eteğinde bulunmaktadır. Bu durum Traianus'a adanan bu hamam binasının içinde Antoninus Pius Dönemi'nde imparator kültüne ayrılmış özel bir alan (imperial hall-Kaisersaal) oluşturulmuş olabileceğini düşündürmektedir⁷⁶.

Sonuç olarak imparator kültürünün Iotape'de tesis edilmesinin eyalet hayatının başladığı İmparator Vespasianus Dönemi'nde gerçekleşmiş olması çok büyük bir olasılıktır. Tekil formdaki imparatorun başrahibliğini ifade eden örnekler eğer Traianus öncesi bir rahipliğe işaret etmiyorlarsa, Faustina için ayrı rahibeliğin tesis edilmiş olmasından ve tekil formlu başrahip yazıtlarının da yukarıda bahsedilen Antoninus Pius Dönemi'nde yazdırıldığı düşünülen Liman Caddesi yazıtları arasında yer almasından yola çıkarak Antoninus Pius ile alakalı bir başrahibliğe atıfta bulunuyor olabilirler⁷⁷.

Str: 6-7: δημιουργήσαντα πολυτελῶς: Bir kentin en yüksek idari memuriyetlerinden bir tanesi *demiourgia*'dır. Yazıtta Trokomōs'un bu memuriyeti sırasında çok para harcadığı (πολυτελῶς) ifade edilmektedir. *Demiourgia* Kilikia'da yaygın olarak üstlenilmiştir⁷⁸ ve Hellenistik Dönem'de bazı Kilikia kentlerinde eponym olarak üstlenildiği bilinmektedir⁷⁹. Her ne kadar Iotape'de memuriyetin eponym olduğuna dair çok kesin kanıtlar olmasa da L. Robert bütün Kilikia kentlerinde *demiourgia*'nın eponym olabileceğini önermektedir⁸⁰. D. Magie ise İmparatorluk Dönemi'nde *demiourgia*'nın

74 Bu tapınak stilistik açıdan B. Söğüt tarafından Kestros Antoninus Pius Tapınağı'na benzer görülmektedir: Söğüt 1998, 71-73.

75 Esasen burada varlığı G. Bean tarafından Huber'e bildirilmiş yayımsız bir Caracalla? yazıtı *spolio* olarak tarafımızdan da tespit edilmiş ancak henüz yayımlanmamıştır: Huber 1967, 41.

76 Böyle bir alanın *gymnasion*, hamam, hamam-*gymnasion* veya *porticus*'larda oluşturulabileceğine dair: Price 1986³: 142-146; Yegül 1992, 422-23.

77 Mitford 1990, 2154: Tekil formdaki imparatorun başrahibliğini ifade eden örneklerden birini Antoninus Pius, diğerini ise 141 yılı öncesine tarihlemektedir.

78 Kilikia kentlerinin *demiourgol*arı M. H. Sayar tarafından bir araya getirilmiştir: Sayar 2020, 121-136.

79 Magie 1950, 263.

80 Robert 1964, 34.

Pamphylia ve Kilikia kentlerindeki tek eponym memuriyet olduğuna işaret etmektedir⁸¹. R. Sherk ise memuriyetin birden fazla kez üstlenilmesinin⁸² eponym olduğuna işaret edebileceğini ifade etmektedir⁸³. *Demiourgia* Kilikia'nın komşusu Pamphylia Bölgesi'nde de sıkça rastlanan eponym bir memuriyettir. Memuriyetin eponym özelliği yazıtlarda ἐπί δημοῦργουῦ veya ἐφ' οὗ ile başlayan ifadelerde kendini göstermektedir. Özellikle Side yazıtlarında memuriyetin eponym karakteri son derece belirgindir. Aspendos'ta da buna işaret eden birkaç örnek mevcuttur. Iotape'de de *demiourgia* muhtemelen eponym bir memuriyet olarak kabul edilmelidir. Side'de *demiourgia*'nın Thea Rhome rahipliğiyle birlikte görülmesini J. Nollé iki memuriyetin birbiri ile ilişkili olmasına bağlamıştır⁸⁴. Iotape'de de *demiourgia* üç örnekte imparator kültü başrahipliği ile beraber görünmektedir⁸⁵. Ancak bu iki memuriyet illaki aynı anda veya her durumda aynı anda üstlenilmiyor olmalıdır. Zira kentte üç kişi *demiourgia* üstlenmeksizin imparator kültü başrahipliği yapmıştır⁸⁶. İki kişi ise bu kez *demiourgia*'yı üstlenmiş ancak imparator kültü başrahibi olarak görünmemektedir⁸⁷. Yazıtlarda bazı Pamphylia kentlerinin aksine *demiourgia* üstlenen herhangi bir kadına rastlanmamıştır.

Str. 7-8: δεκαπρωτεύσαντα πιστώζ:

Roma'ya ödenmesi gereken yıllık vergiyi toplayan ve bunu Roma yönetimine garanti eden on kişilik kurulda görev yapan kişilere *dekaprotos* adı verilmektedir. *Dekaproteia*, *leitourgia* olarak üstlenilen municipal bir memuriyettir. Memuriyet ilk kez Nero Dönemi'nde 66 yılında Gerasa'da (Syria) tasdik edilmiştir⁸⁸. *Dekaprotos* (ve *eikosaprotos*)⁸⁹ örneklerini çalışan Ch. Samitz Asia Minor'un çeşitli bölgeleri arasından, ele geçen örneklerin fazlalığıyla Lykia'nın önemli bir yerinin olduğunu saptamıştır. Lykia'nın yanı sıra Lycia-Pamphylia Eyaleti'nin diğer bölgeleri Pamphylia ile Pisidia'nın güneyi ve ayrıca Kilikia kentlerinde de memuriyetin önemli bir yerinin olduğu anlaşılmaktadır⁹⁰. Lycia-Pamphylia Eyaleti içerisinde *dekaprotos* örnekleri muhtemelen Domitianus veya Traianus döneminden itibaren tasdik edilmeye başlansa da Samitz tarafından bu görevin Roma yönetimi tarafından ya Lycia Eyaleti'nin Claudius tarafından ilk kuruluşu veya Vespasianus tarafından Pamphylia ile birleştirilmesinin ardından oluşturulmuş olabileceği düşünülmektedir⁹¹. Yakın bir zamanda yine araştırmalarımız sırasında Iotape'nin batı komşusu Syedra'dan bulunmuş bir *dekaprotos* yazıtı Samitz'in görüşünü doğrulayacak şekilde M. Adak tarafından MS I. yy içerisinde Flaviuslar Dönemi'ne tarihlenmekte olup *dekaproteia*'nın Pamphylia-Kilikia sınırında tesis edilmesinin Vespasianus'un bu bölgelerdeki eyalet reformunun ardından 70'lerin başında gerçekleştiği ortaya

81 Magie 1950, 643.

82 Perge ve Kilikia kentlerinde memuriyeti birden fazla üstlenenler için bk. Veligianni-Terzi 1977, 156.

83 Sherk 1992, 240 (Perge).

84 I. Side, nr. 98.

85 Bir eponym memuriyet olarak *demiourgia*'ya Tanrıça Roma ve İmparator kültü rahip/başrahipliği ile birlikte rastlanan bazı Kilikia kentleri için: Feissel 1987, 136.

86 Hagel – Tomaschitz 1998, 124-125, Iotape 3a; 3d; 4a.

87 Hagel – Tomaschitz 1998, 124-125, Iotape 3c ve 127-127, 11a.

88 Samitz 2013, 57, nr. 133a ve b.

89 *Dekaproteia* Lykia'da MS II. yüzyılın ilk yarısında bir dönemde yirmi kişi tarafından üstlenilen *eikosaproteia*'ya dönmüştür: Samitz 2014, 26-31.

90 Samitz 2013, 9-11.

91 Samitz 2013, 33-34.

konulmuştur⁹². Dolayısıyla *dekaproteia* Kilikia kentlerine de bu tarihten itibaren girmiş olmalıdır. Memuriyet Roma'nın inisiyatifıyla oluşturulmasına rağmen bu görevi üstlenenler kent idaresinin elitleriydi. Az sayıdaki bazı kentlerde bu kişilerin yerel yönetimlerin ihtiyaçları doğrultusunda kentin finans işlerinde aktif oldukları ve *euergetes*lerce kurulan vakıfların idaresinde de bazı sorumluluklar üstlendikleri görülmektedir⁹³.

Yazıtta Trokomōs'un bu görevini güvenilir şekilde (πιστῶς) yerine getirdiği ifade edilmektedir. Söz konusu görevde güvenilirlik çok önemli bir kriterdir. Zira bir kentin vergilerini zamanında Roma merkezi yönetimine ödeyebilmesi için *dekaprotos* tarafından kent gelirlerinin zarara uğratılmamasının sağlanması ve herhangi bir terslikte, -örneğin kuraklık sebebiyle ürün azlığı gibi- eksik kalan verginin kendi kaynaklarından tamamlaması gerekli idi. Dolayısıyla böyle bir görevi üstlenecek kişinin son derece varlıklı olması beklenmekteydi. Trokomōs'un da böyle bir aileden gelen bir genç olduğunu anlamaktayız. Bu memuriyeti üstlenenlerin yazıtlarda görevlerini benzer başka şekillerde yerine getirdikleri ise ἐπιεικῶς (ölçülü, hoşgörülü, müsamahalı bir şekilde), ἀμέπτως (herhangi bir utanca maruz kalmaksızın/kusursuz bir şekilde), ἀγνῶς (masum, temiz, lekelenmemiş bir şekilde) gibi farklı *adverbum*larla da dile getirilebilmekteydi⁹⁴.

Kentten bilinen ve hepsinin adı Liman Caddesi yazıtlarında geçen diğer *dekaprotos*lardan biri yine Kendeas'ın oğlu Mompsos'tur. Mompsos bu görevi pek çok kez Trokomōs gibi güvenilir bir şekilde yerine getirmiştir: δεκαπρω]τεύσαν|τος πλειστά[κίς] ἐπὶ τῆ[ς] εἰσαγωγῆ]ς τῶν κυ|ριακῶν φόρων πιστῶς. Mompsos'un *dekaprotos* olarak imparatorluğa ait vergileri toplama işinden sorumlu olduğu anlaşılmaktadır. Kentten tanıdığımız bir diğer *dekaprotos*'un ne yazık ki fragman halindeki yazıtından adı öğrenilememektedir. Ama kendisinin kentin neredeyse tüm *arkhai* ve *leitourgiai*'ını yerine getirdiği anlaşılmaktadır. Bu *anonymous dekaprotos* görevini herhangi bir utanca maruz kalmaksızın kusursuz bir şekilde yerine getirmiştir. Son olarak *dekaprotos*luk yapmış ataların soyundan gelen *neanias* Konon bulunmaktadır⁹⁵. Kentin Konon'dan beklentisi aslında tıpkı ataları gibi kendisinin de bu görevi üstlenmesidir. Bizim yazıtımızdaki Trokomōs da bir *neanias* olarak bu memuriyeti üstlenmiştir. Trokomōs'un atalarından da bu memuriyeti üstlenmiş kişiler beklenebilir. Trokomōs'un bu kadar genç yaşta bu kadar sorumluluğu yüksek bir memuriyeti üstlenmesi ilk bakışta şaşırtıcı gelmektedir. Ne var ki küçük yaşta bu göreve gelen ilk kişi Trokomōs değildir. Idebessos'ta Ktesikles *alias* Ktasadas εικοσαπρωτεύσας ἀπὸ νέας ἡλικίας olarak tanımlanmıştır. Daha çarpıcı bir örnek ise yine yukarıda da bahsedilen Lykia'dan, bu kez Arneai'dan gelmektedir. On sekiz yaşından itibaren *dekaprotos* olan Demetrios'un *eikosaproteia*'nın tesis edilmesinden sonra seksen altı yaşına kadar bu görevi sürdürdüğü anlaşılmaktadır⁹⁶. Her ne kadar geç bir dönemde kaleme alınmış olsa da *Digesta*'da da yirmi beş yaşından küçük olanların da *dekaprotos* olabileceği ifade edilmektedir⁹⁷.

92 Adak 2021, 8.

93 Wörrle *dekaprotos*ların görevinin sadece vergileri toplamak değil, bütün kent gelirlerinden de sorumlu olabileceğini düşünmektedir: Wörrle 1988, 162-3; Wörrle 2004, 295. Ayrıca bk: Samitz 2013, 17-19.

94 Samitz 2013, 15 ve ἐπιεικῶς: nr. 85, 86, 96, 98; ἀμέπτως: nr. 103, 124, krş. 102; ἀγνῶς: nr. 86, 106; πιστῶς: nr. 86, 122.

95 Hagel – Tomaschitz 1998, 122, 124-5, 126, Iotape 1a; 3c; 5b.

96 TAM II 838; TAM II 765. Ayrıca bk. Samitz 2014, nr. 96 ve 105.

97 Dig. 50, 4, 3, 10: *Decaprotos etiam minores annis viginti quinque fieri, non militantes tamen, pridem placuit, quia patrimonii magis onus videtur esse.*

Yazıtın Tarihlenmesi

Yazıt gerek yazı karakteri ve gerekse kentten şimdiye kadar ele geçen yazıtların Traianus–Hadrianus–Antoninus Pius dönemlerine kümelenmesinden yola çıkarak Roma İmparatorluk Dönemi'nin II. yüzyılına tarihlenmelidir. Yazıtımızda onurlandırma kararı *boule* ve *demos* tarafından alınmasına rağmen kent yazıtlarında *demos* tarafından yapılan onurlandırmaların ağırlık teşkil ettiği gözlemlenmektedir. Öyle ki Traianus'a yapılan bina ithafı ile Traianus Dönemi valisi Calestrios Tiro'nun heykelle onurlandırılması ve Hadrianus'un bir heykelle onurlandırıldığı kararlar dahi *demos* tarafından alınmıştır. Bununla birlikte *boule*'nin tek başına aldığı bir karar mevcut değildir. *Boule* ve *demos*'un birlikte aldığı karar sayısı ise son derece azdır. Bu yazıtlar yukarıda bahisleri geçen İmparator Antoninus Pius ile merhume Faustina'nın heykelle onurlandırıldığı yazıtlar ve Kendeas'ın kent için pekçok *euergesia* yaptığı, oğlu Momposos tarafından heykelinin dikildiği yazıttır (bir adet de tamamlama halinde kuşkuyla bir yazıt bulunmaktadır⁹⁸). Bunun yanı sıra Antoninus Pius Dönemi'nde dikildikleri değerlendirilen Liman Caddesi yazıtlarında “*bouleutes* sınıfından olma” ile övünmenin öne çıktığı dikkati çekmektedir. İsmi yazıttan öğrenilemeyen bir kişi *boule grammateus*'i, Konon *protes tagmatos* olarak karşımıza çıkarken, Kendeas'ın oğlu Momposos ise *πρωτεύων[τος τοῦ παρ' ἡ]μῶν τὰγ[ματος τ]ῆς βουλ[ῆ]ς* şeklinde *boule*'nin en önde geleni olduğunu vurgulamaktadır. Ortaya çıkan tabloda sanki Antoninus Pius Dönemi ile birlikte *boule*'nin etkinliğinin belirginleştiği görülmektedir. Şu durumda burada değerlendirilen yazıtta Trokomōs'un onurlandırma kararının *boule* ve *demos* tarafından alınması ayrı bir önem arz etmektedir. Ayrıca *[τῆ]ς πρώτης τάξεως τῶν βουλευ[τῶ]ν* şeklinde “*bouleutes*'lerin meydana getirdiği birinci sınıftan” ifadesi ile tanımlanmakla kendisinin kent hiyerarşisinde ayrıcalıklı bir konumda olduğu vurgulanmaktadır. Tüm bu veriler birlikte değerlendirildiğinde yazıtın MS II. yüzyıl içerisinde ama İmparator Antoninus Pius Dönemi'nde yazılmış olması ihtimal dahilindedir.

Genel Değerlendirme

Trokomōs'un otuz yaşına basmadan eponym memuriyetler de dahil kentin önde gelen memuriyetlerini üstlenmiş olması Iotape gibi küçük bir kentte oldukça masraflı *arkhai* ve *leitourgiai* üstlenen sınıfa mensup bireylerin az olması ile açıklanabilir. Zira bu sınıfın bireylerinin az olduğu kentin diğer yazıtlarıyla da kanıtlanabilmektedir. Yazıtlarda pekçok memuriyeti az sayıda kişinin üstlendiği dikkati çekmektedir. (Bu, III. yüzyıl problemlerinden ve aristokrat sınıfın kaynaklarını tüketmesinden kaynaklı *euergetes* sayısının azalmasına bağlı olarak genellikle daha büyük kentlerin III. yüzyıl yazıtlarında karşılaşılan bir durumdur.) Örneğin yukarıda pekçok kez değinilen Kendeas'ın oğlu Momposos'un İmparator Kültü başrahipliği, *demiourgia*, *prytaneia*, *agoranomia* ve *dekaproteia* memuriyetlerini üstlendiği ve üvey annesi Mas'ın da merhume Faustina Maior'un yani İmparator Kültü baş rahibesi olduğu görülmektedir. İsmi yazıttan öğrenilemeyen bir şahıs ise İmparator Kültü başrahipliği, iki kez *demiourgia*, *prytaneia*, *dekaproteia*, *agoranomia*, *sitionia*,

98 Hagel – Tomaschitz 1998, 130, Iotape 22.

syndike ve *boule*'nin *grammateia*'sını üstlenmiştir⁹⁹. Traianus Tapınağı'nı yaptıran Irdaveksas oğlu Toues ise üç kez İmparator Kültü başrahipliği, iki kez *demiourgia*, iki kez *gymnasiarkhia* görevini yerine getirmiş ve üçüncüsünde ise *gymnasiarkhia*'yı ömür boyu üstlenmiştir¹⁰⁰. Kananés torunu Toues oğlu Toues ise kente bir su yolu inşasına para vermiş ve iki kez *prytaneia*, *demiourgia* ve *agoranomia*'yı üstlenmiştir. Toues dis'in karısı, Toues kızı Matis ise İmparator Kültü başrahibesi olmuştur. Baba ve annelerinin heykellerini ise çiftin kızları Konis ve Mas ölümlerinin ardından diktirmişlerdir¹⁰¹.

Trokomös'un bir *neanias* olarak bu kadar masraflı memuriyetleri üstlenmesi kentin en önemli memuriyetlerinin kuşaklar boyunca aynı aile fertlerinde kaldığının ve kent içindeki tabakalaşmanın bir göstergesi olarak da algılanmalıdır. Nitekim kentin sınırlı sayıdaki yazıtına rağmen, aynı aileden gelen kadın ve gençlerin de aynı taş üzerinde onurlandırılmasıyla aslında o aile fertleri kentin en üst tabakasındaki kişiler olarak topluma takdim edilmektedir. Örneğin *protes tagmatos* yani kentin en önde gelen sınıfından olarak tanımlanan Konon'un karısı Nanas ile birlikte oğlu genç, *bouleutes* sınıfından ve *philologos* olarak tanımlanan Nineis'in de onurlandırma kararları aynı taş üzerinde yer almış ve heykelleri dikilmiştir¹⁰². Nineis aslen Sideli bir aileden gelmektedir ama aynı zamanda kent vatandaşlığını almış bir *polites*'tir. Başka bir örnekte ise *boule*'nin önde gelenlerinden Kendeas (karısı Mas'ın *euergesiaları* da eklenerek) ile Kendeas'ın bir diğer karısı Nannous'un da onurlandırıldığı görülmektedir¹⁰³. Onurlandırma heykelleri ise Nannous ile Kendeas'ın oğulları Mompsos tarafından hem kendi annesi Nannous ve hem de babası Kendeas için diktirilmiştir. Babası *bouleutes* sınıfından gelen Tetias oğlu Arontes ise *neanias* ve *philologos* olarak *demos* tarafından onurlandırılmıştır. İmparator Kültü başrahibi, Neon oğlu Nineis'in oğlu *neanias* Toues ise *demos* tarafından kentlerine pek çok fayda sağlamış atalarından beri onursever olduğu için onurlandırılmak suretiyle halka takdim edilmektedir¹⁰⁴. Kentin bir diğer *neanias*'ı Nineis oğlu Konon ise *dekaprotos*luk yapmış atalardan gelmektedir. Babası *demiourgia*, *paraphylakia* ve *sitionia*'yı yerine getirmiştir. Konon'un heykeli ise annesi Apatourios kızı Nanas tarafından dikilmiştir¹⁰⁵.

Sonuç olarak, kent hayatının devamı, kent iktidarını elinde tutanların yani seçkin sınıfın davranışlarına bağlıdır. Bu devamlılık sosyal ve ekonomik açılardan istikrar da gerektirmektedir. Kent seçkinleri için kent aristokratları tanımı yapılabilir ama bu kişiler aynı zamanda en tepesinde *bouleutes*lerin olduğu oligarşik bir sınıfı da tanımlıyor görünmektedir¹⁰⁶. Her kentte yönetici bir azınlık sınıfının oluşması

99 Hagel – Tomaschitz 1998, 126, Iotape 5b.

100 Hagel – Tomaschitz 1998, 128, Iotape 9.

101 Hagel – Tomaschitz 1998, 127-128, Iotape 11a, 11b.

102 Hagel – Tomaschitz 1998, 123-124, Iotape 2a ve 2b.

103 Hagel – Tomaschitz 1998, 122-123, Iotape 1a ve 1b.

104 Hagel – Tomaschitz 1998, 125, Iotape 4a ve 4b.

105 Hagel – Tomaschitz 1998, 124, Iotape 3c.

106 Kentlerde oluşan oligarşik ve hiyerarşik düzen hakkında bk. Wörrle 1988, 131-135; Pleket 1998; Zuiderhoek 2009.

Roma'nın eyalet yönetiminde tercih ettiği bir durumdur¹⁰⁷. Kentler de bu duruma ayak uydurmak için canla başla çalışmışlar ve kendilerini tüketme pahasına bu sistemin bir parçası olmuşlardır. Yukarıdaki birçok örnekte de görüldüğü gibi, böyle kişilerin soyları yazıtlarda bilhassa ön plana çıkarılmaktadır. Çünkü bunu ifade etmek Antik Dönem'de bir nevi kartvizit kullanmak gibidir, ailenin tabandan gelen yeni erkek üyesinin kentte kabul görmesi, kolayca takdimidir. Kent yaşamının devamlılığı varlıklı ailelerin cömertliğine bağlı olduğu için özellikle de Iotape gibi küçük ve aristokrat sınıfın az olduğu bir kentte yeni jenerasyonların oldukça erken yaşta, kentin hayati kurumlarına dahil edilmesi bu devamlılığın bir tür garantisi anlamına gelmektedir. O nedenle Trokomōs'un Iotape'de otuz yaşın altında birçok liturjik memuriyet üstlenmesi, bir *bouleutes* olarak toplumun en üst tabakasında olduğunun gösterilmeye çalışılması onun kendi jenerasyonunda kent kurumlarının devamını sağlayacak bütün masrafları üstlenmeyi vaat etmiş olması anlamına gelmektedir yani, hayatta kalma adına kentsel bir yatırımdır. MS II. yüzyılda Iotape, bunu başta Trokomōs olmak üzere diğer *neanias*'larıyla sağlamış görünmektedir.

Bibliyografya ve Kısaltmalar¹⁰⁸

- Adak – Wilson 2012 Adak, M. – Wilson, M., “Das Vespasiansmonument von Döşeme und die Gründung der Doppelprovinz Lycia et Pamphylia”, *Gephyra* 9, 1–42.
- Adak 2020 Adak, M., “Civic Notables and Their Honorific Titles in Roman Pamphylia and Pisidia”, *Philanthropy in Anatolia through the Ages, The First International Suna & İnan Kiraç Symposium on Mediterranean Civilizations March 26-29, 2019 Antalya* (ed. O. Tekin – Ch. H. Roosevelt – E. Akyürek), İstanbul, 47-71.
- Adak 2021 Adak, M., “Ehrenmonumente aus der Kolonnadenstrasse von Syedra”, *Philia* 7, 1-28.
- Akdoğu-Arca 2016 Akdoğu-Arca E. N., “Lykia'ya Özgü Bir Kavram Olarak Sitometroumenoi Andres'i Plinius'un 116/117. Mektupları Işığında Yeniden Değerlendirme”, *ADALYA* 19, 115–132.
- Akdoğu-Arca – Gökalp-Özdil 2022 Akdoğu-Arca E. N. – Gökalp-Özdil, N., “Roma İmparatorluk Dönemi'nde Nysa”, *Çift Yakalı Kent Nysa*, (ed. S. H. Öztaner), İstanbul, 62–75.
- Bean – Mitford 1965 Bean, G. E. – Mitford, T. B., *Journeys in Rough Cilicia in 1962 and 1963*, Wien 1965 (Denkschriften ÖAW, phil.-hist. Kl. 85)
- Bean – Mitford 1970 Bean, G. E. – Mitford, T. B., *Journeys in Rough Cilicia 1964–1968*, Wien (Denkschriften ÖAW, phil.-hist. Kl. 102; ETAM 4).
- Bean 1976 Bean, G. E., “Iotape”, *The Princeton encyclopedia of classical sites*. (online)

107 Lycia Eyaleti kurulduğunda İmparator Claudius eyalet yönetimini en zenginler arasından seçilmiş *bouleutes*lere teslim etmiştir: Şahin – Adak 2007, 29, 69-70; Şahin 2013, 23-25, 35; Adak 2013, 71.

108 Listede yer almayan epigrafik yayın kısaltmalarına <https://aiegl.org/grepiabbr.html> adresinden ulaşılabilir.

- Birley 2015 Birley, A. R., Bruttius Praesens, Gaius, Oxford Classical Dictionary, published online: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199381135.013.1187>, 22 December 2015.
- Blanton 2000 Blanton, R. E., Hellenistic, Roman and Byzantine settlement patterns of the coast lands of the Western Rough Cilicia. BAR Int. Ser. 879.
- Borgia 2013 Borgia, E., “The Rule of Antiochus IV of Commagene in Cilicia”, A reassessment. Rough Cilicia, New historical and archeological approaches (ed. M. C. Hoff – R. F. Townsend), 87-98.
- Bruun 2015 Bruun, C., “Local Elites in the Greek East”, The Oxford Handbook of Roman Epigraphy (ed. C. Bruun – J. C. Edmondson), Oxford, 250-274.
- Burton 2001 Burton, G. P., “The Imperial State and Its Impact on the Role and Status of Local Magistrates and Councillors in the Provinces of the Empire”, Administration, Prosopography and Appointment Policies in the Roman Empire (ed. Lukas de Blois), Amsterdam, 208-214.
- Dmitriev 2005 Dmitriev, S., City government in Hellenistic and Roman Asia Minor, Oxford.
- Dupont-Sommer – Robert 1964
Dupont-Sommer, A. – Robert, L., La déesse de Hiéropolis Castabala, Paris.
- Eck 1970 Eck, W., Senatoren von Vespasian bis Hadrian, München.
- Eyben 2001 Eyben, E., “Jugend”, RAC 19, 388-442.
- Güler – Ünver 2017 Güler, E. – Ünver, G., “Roma Dönemi Karia Kentlerinde Dağıtımlar” Proceedings Book of 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences (IBAD-20-23 Nisan-İstanbul) (ed. Hayrullah Kahya), İstanbul, 30-42.
- Gygax 2016 Gygax, M. D., Benefaction and Rewards in the Ancient Greek City: The Origins of Euergetism, New York.
- Hagel – Tomaschitz 1998
Hagel, S. – Tomaschitz, K., Repertorium der westkilikischen Inschriften nach den Scheden der Kleinasiatischen Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien.
- Halfmann 1986 H. Halfmann, Itinera principum. Geschichte und Typologie der Kaiserreisen im Römischen Reich, Stuttgart.
- Heberdey – Wilhelm 1896
Heberdey, R. – Wilhelm, A., Reisen in Kilikien, ausgeführt 1891 und 1892, Wien.
- Heller 2015 Heller, A., “Membership of the boulē in the inscriptions of Asia Minor: A mark of elevated social status?”, Social Status and Prestige in the Greco-Roman World (ed. A. B. Kuhn), Stuttgart, 247–267.
- Hild – Hellenkemper 1990
Hild, F. – Hellenkemper, H., Kilikien und Isaurien. Österreichische Akademie der Wissenschaften, philosophisch-historische Klasse, Denkschriften, 215 (Tabula Imperii Byzantini, 5), Wien.
- Houwink Ten Cate 1961 Houwink Ten Cate, Ph. H. J., The Luwian Population Groups of Lycia and Cilicia Aspera During the Hellenistic Period, Leiden.

- Huber 1967 Huber, G., "The Sites and their Principal Buildings", A Survey of Costal Cities in Western Cilicia, Preliminary Report (ed. E. Rosenbaum – G. Huber – S. Onurkan), Ankara, 1–48.
- I. Bubon Schindler, F., Die Inschriften von Bubon (Nordlykien), Wien 1972.
- I. Side Nollé, J., Side im Altertum I, 1993 (IK 43), Bonn.
- Jones 19712 Jones, A. H. M., The Cities of Eastern Roman Provinces, Oxford.
- Karamut – Türkmen 1997 Karamut, İ. – Türkmen, S., "Dağlık Kilikya'da bir Kent: İotape", TAD 31, 291-306.
- Keil – Wilhelm 1915 Keil, J. – Wilhelm, A., "Vorläufiger Bericht über eine Reise in Kilikien", ÖJh 18, 1-60.
- Magie 1950 Magie, D., Roman Rule in Asia Minor. To the End of the Third Century After Christ I, Princeton.
- MAMA III Monumenta Asiae Minoris Antiqua Vol. III. Denkmäler aus dem Rauhen Kilikien, (ed. J. Keil – A. Wilhelm) Manchester, 1931.
- MAMA VIII Monumenta Asiae Minoris Antiqua Vol. VIII. Monuments from Lycaonia, the Pisido-Phrygian Borderland, Aphrodisias (ed. W. M. Calder – J. M. R. Cormack) Manchester, 1962.
- Marek 2010 Marek, Chr., Geschichte Kleinasien in der Antike, München.
- Mitford 1980 Mitford, T. B., "Roman Rough Cilicia", ANRW II 7/2, Berlin – New York, 1230-1261.
- Mitford 1990 Mitford, T. B., "The Cults of Roman Rough Cilicia", ANRW II.18.3, 2131-2160.
- Levante 1991 Levante, E., "Cilician Coinage", The Numismatic Chronicle, Vol. 151, 205-212.
- Onurkan 1967 Onurkan, S., "Observations two types of Buildings", A Survey of Costal Cities in Western Cilicia, Preliminary Report (ed. E. Rosenbaum – G. Huber – S. Onurkan), Ankara, 69-86.
- Paribeni – Romanelli 1914 Paribeni, P. – Romanelli, P., "Studii e ricerche archeologiche nell'Anatolia meridionale." Monumenti antichi, pubblicati dall'Accademia dei Lincei 23, 6-274.
- Pilhofer 2015 Pilhofer, S., Romanisierung in Kilikien? Das Zeugnis der Inschriften. 2., erweiterte Auflage mit einem Nachwort von Philipp Pilhofer, QFAW 60, München.
- Pilhofer 2020 Pilhofer, Ph., "Die Geschichte des "Rauhen Kilikien" unter den Römern", Klio 102-1, 71-120.
- Pleket 1998 Pleket, H. W., "Political Culture and Political Practice in the Cities of Asia Minor in the Roman Empire.", Politische Theorie und Praxis im Altertum (ed. W. Schuller), Darmstadt, 204-216.
- Price 19863 Price, S. R. F., Rituals and Power, The Roman Imperial Cult in Asia Minor, New York.
- Quass 1993 Quass, F., Die Honoratiorenschicht in den Städten des griechischen Ostens. Untersuchungen zur politischen und sozialen Entwicklung in hellenistischer und römischer Zeit, Stuttgart.
- Rauh et al. 2009 Rauh, N. K. – Townsend, R. F. – Hoff, M. C. – Dillon, M. – Doyle, M. W. – Ward, C. A. – Rothaus, R. M. – Caner, H. – Akkemik, Ü. – Wandsnider, L. – Ozaner, F. S. – Dore, C. D., "Life in the Truck Lane: Urban Development in Western Rough Cilicia", JÖAI 78, 253–312.

- Robert 1954 Robert, L., *La Carie. Histoire et géographie historique avec le recueil des inscriptions antiques. Tome II. La Plateau de Tabai et ses environs*, Paris.
- Robert 1966 Robert, L., *Documents de l'Asie mineure méridionale. Inscriptions, monnaies et géographie*, Genève and Paris.
- Ruge 1916 Ruge, W., "Iotape-6", *RE IX/2*, 2004.
- Samitz 2013 Samitz, Ch., "Die Einführung der Dekaproten und Eikosaproten in den Städten Kleinasien und Griechenlands", *Chiron* 43, 1-61.
- Sayar 2014 Sayar, M. H., "Brief des Septimius Severus an die Stadt Syedra (194 n. Chr.)", *Der Beitrag Kleinasien zur Kultur- und Geistesgeschichte der griechisch-römischen Antike* (ed. J. Fischer), Wien, 333-342.
- Sayar 2020 Sayar, M. H., "Demiourgoi in inscriptions from Cilicia", *Sebaste, Studies in honor of Eugenia Equini Schneider* (ed. A. Polasa – A. Kızıllarlanoğlu – M. Oral), İstanbul, 121-136.
- Schmitt 2005 Schmitt, T., "Provincia Cilicia. Kilikien im Imperium Romanum von Caesar bis Vespasian", *Gegenwärtige Antike – antike Gegenwart. Kolloquium zum 60. Geburtstag von Rolf Rilinger* (ed. T. Schmitt – W. Schmitz – A. Winterling), München 189-222.
- Sherk 1992 Sherk, R., "The Eponymous Officials of Greek Cities IV: The Register. Part III. Thrace, Black Sea Area, Asia Minor (continued)", *ZPE* 93, 223-272.
- Sherk 1993 Sherk, R., "The Eponymous Officials of Greek Cities IV: The Register. Part III. Thrace, Black Sea Area, Asia Minor", *ZPE* 96, 267-295.
- Söğüt 1998 Söğüt, B., *Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Stein 1916 Stein, A., "Iotape-4", *RE IX.2*, 2003.
- Sterrett 1888 Sterrett, J. R. S., *The Wolfe Expedition to Asia Minor*, Boston.
- Strubbe 2005 Strubbe, J. H. M., "Young Magistrates in the Greek East", *Mnemosyne* 58-1, 88-111.
- Şahin 1994 Şahin, S., "Ein Vorbericht über den Stadiasmus provinciae Lyciae in Patara", *Lykia* 1, 130-135.
- Veligianni-Terzi 1977 Veligianni-Terzi, C., *Damiourgen. Zur Entwicklung einer Magistratur*, Heidelberg.
- Vitale 2012 Vitale, M., *Eparchie und Koinon in Kleinasien von der ausgehenden Republik bis ins 3. Jh. n. Chr. (= Asia Minor-Studien. Band 67)*, Bonn.
- Vitale 2013 Vitale, M., *Koinon Syrias. Priester, Gymnasiarchen und Metropoleis der Eparchien im kaiserzeitlichen Syrien (= Klio. Neue Folge. Beiheft 20)*, Berlin.
- Wilcken 1894 Wilcken, U., "Antiochos-21", *RE I*, 2450-2455.
- Wörle 1988 Wörle, M., *Stadt und Fest im kaiserzeitlichen Kleiasien*, München.
- Wörle 2004 Wörle, M., "Ermandyberis von Limyra, ein prominenter Bürger aus der Chora", *Chora und Polis* (ed. F. Kolb), München, 291-302.
- Yegül 1992 Yegül, F. K., *Baths and Bathing in Classical Antiquity*, New York.
- Zuiderhoek 2009 Zuiderhoek, A., *The Politics of Munificence in the Roman Empire: Citizens, Elites, and Benefactors in Asia Minor*, Cambridge.

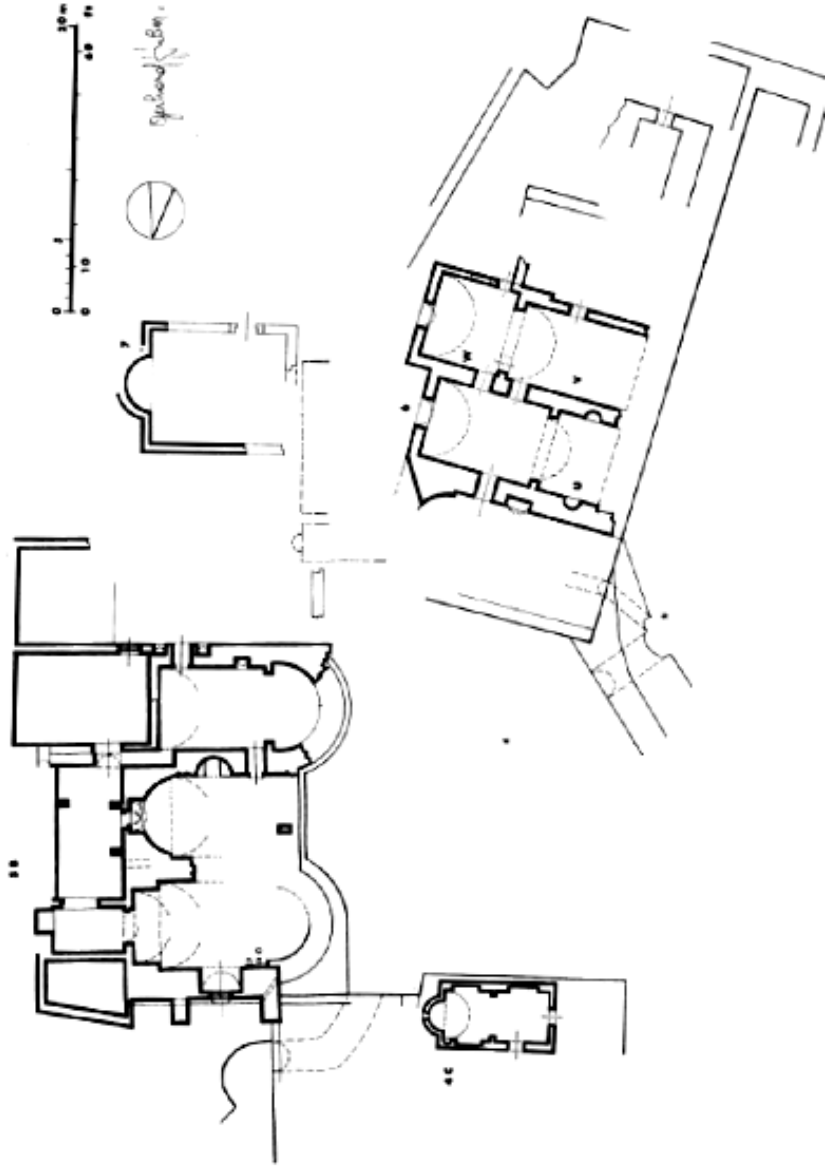

Fig. 1 Kent Planı- Huber 1967

Fig. 2 Yazıt

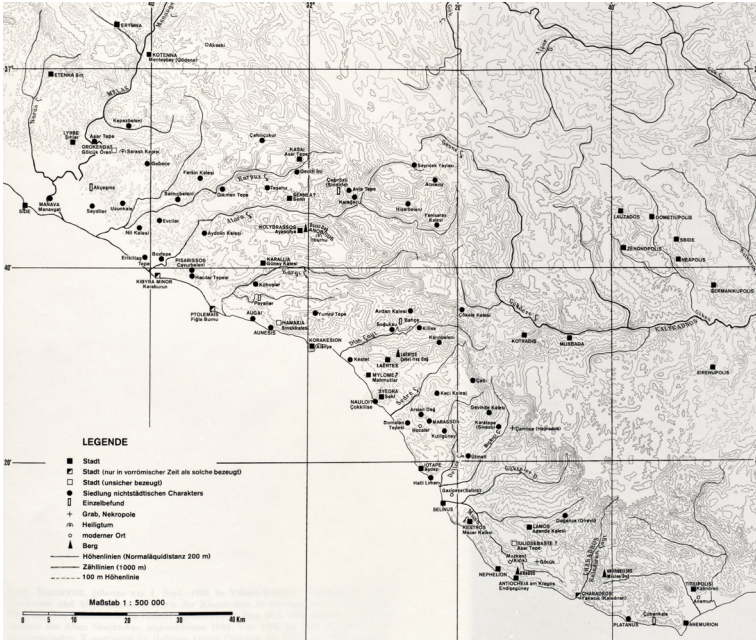

Fig. 3 Doğu Pamphylia- Batı Kilikia yerleşim yerleri haritası-Tomaschitz 1998

Fig. 4 Fiđla Tepesi: 4a: Fiđla Tepesi/Yapı kalıntısı 4b: Fiđla Tepesi/osthotek

Fig. 5 Vali M. Pompeius Macrinus Yazıtı (İmparator Traianus'a bina ithafı)

Fig. 6 Liman Hamamı

Fig. 7 Su Kanalı

Fig. 8 Liman Caddesi-Yazıt Galerisi: 8a: Liman Caddesi/Yazıt Galerisi ve akropolis genel görünüm /
8b: Liman Caddesi ayrıntı

